

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΗΤΟΙ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ, ΙΣΤΟΡΙΚΗ,
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.
ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ ΥΠΟ

ΙΑΚΩΒΟΥ Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ

ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ.

ΩΝ Ο Α' ΔΙΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΣΤΕΡΕΑΝ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΝ ΚΑΙ
ΔΥΤΙΚΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Ο Β'. ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ ΚΑΙ Ο Γ'.
ΤΑΣ ΝΗΣΟΥΣ ΤΑΣ ΤΕ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΚΑΙ ΜΗ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΙΝΑΚΑ.

ΚΑΙ ΕΚΔΟΘΕΙΣΑ ΥΠΟ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

(*Απόσπασμα* ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1853.

Πίνακας περιεχομένων

Η ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ.....	3
ΟΡΗ.....	8
Κρανία.....	8
Θύαμος.....	9
ΑΚΡΩΤΗΡΙΑ.....	9
Ἄκτιον.....	9
Κριθωτή.....	10
ΠΟΤΑΜΟΙ.....	10
Ἀχελῷος.....	10
Πετίταρος.....	12
Βάλτος.....	12
Ἄναπος.....	12
Ἄετός.....	12
Ἰναχος.....	12
Βοϊνίκοβον.....	12
ΛΙΜΝΑΙ.....	13
Μυρτούντιον.....	13
Λίμνη τοῦ Βούλγαρη.....	13
ΠΟΛΕΙΣ.....	13
Στράτος.....	13
Φυτία.....	14
Μεδεών.....	15
Θύριον.....	16
Λιμναία.....	16
Ἡράκλεια - Ἐχῖνος.....	16
Ἀνακτόριον.....	17
Σόλιον.....	18
Πάλαιρος ἢ Πάλιρος.....	18
Μητρόπολις.....	19
Κόροντα.....	19
Αἰνεία.....	19
Ἄσταχός.....	20
Οἰνιάδαι.....	20
Ἄργος Ἀμφιλοχικόν.....	21
Αἰγίλιψ, Κροκύλεια.....	23
ΝΗΣΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΝ.....	24
Κάρνος.....	24
Ἐχινάδες.....	24
Δουλίχιον.....	24
Ὄξειδι.....	25
ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ ΕΠΑΡΧΙΕΣ - ΔΗΜΟΙ - ΧΩΡΙΑ.....	26
ΕΠΑΡΧΙΑ ΒΑΛΤΟΥ.....	26
ΕΠΑΡΧΙΑ ΒΟΝΙΤΣΗΣ ΚΑΙ ΞΗΡΟΜΕΡΟΥ.....	28

Η ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ

Ἐμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἀμφιλοχίας, ἔκειτο κατὰ τὸ δυτικώτατον τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὠρίζετο κατ' ἄρκτον ὑπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ τῆς Ἠπείρου, κατὰ δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Ἰωνίου πελάγους, κατὰ μεσηβρίαν ὑπὸ τοῦ μέρους τοῦ Ἰωνίου πελάγους τοῦ κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ κατ' ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἀχελώου, ὃς διεχώριζε μὲν τὴν Ἀκαρνανίαν ἀπὸ τῆς Αἰτωλίας¹, ἀλλὰ κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ περιστάσεις, ποτὲ μὲν οἱ Ἀκαρνανεὶς ἐξέτεινον τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ, ποτὲ δὲ πάλιν οἱ Αἰτωλοὶ, ὁσάκις ὑπερίσχυον, κατελάμβανον πολλοὺς τόπους τῆς Ἀκαρνανίας.

Ἡ κυρίως Ἀκαρνανία ἔχει σχῆμα ἀνωμάλου τριγώνου· τὸ μέγιστον μῆκος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Ἀκτίου πρὸς ἀνατολὰς ἄχρι τοῦ Ἀχελώου ἐκτείνεται εἰς 9 μιλ. γεωγρ. καὶ τὸ μέγιστον πλάτος παρὰ τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ τούτου εἰς 11, τὸ δὲ ἐμβαδὸν εἰς 60· ὁ τόπος κατὰ πολὺ μέρος εἶναι ὄρεινός· τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ὄρεων εἰσὶ κατάφυτα καὶ καρποφόρα· τὸ κυριώτερον αὐτῶν ἐκαλεῖτο Κρονία². Ἀκρωτήρια ἦσαν τὰ κύρια τὸ τοῦ Ἀκτίου καὶ ἡ Κριθωτή³. Ποταμοὶ ἐκτὸς τοῦ Ἀχελώου Πετίταρος⁴ καὶ Ἄναπος⁵ καὶ ἐν τῇ Ἀμφιλοχίᾳ Ἰναχος⁶. Λιμνοθάλασσα μία μεγάλη Μυρτούντιον⁷. Λιμένες πολλοὶ καὶ καλοὶ⁸ καὶ ἐπιτηδεύονται πρὸς ἐξαγωγὴν καὶ εἰσαγωγὴν ἐμπορευμάτων, καὶ ὅμως ὀλίγον εἰσὶ γνωστὰ αἱ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Ἀκαρνανίας. Οἱ κάτοικοι ἐνασχολούμενοι εἰς ἀκαταπαύστους πολέμους, καθυστέρησαν πολὺ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Μέρους τῆς Ἀκαρνανίας ἀπετέλουν, ἐκτὸς τῆς Ἀμφιλοχίας καὶ τῆς προσκειμένης καὶ σχεδὸν συνεχομένης νήσου Λευκαδίας, καὶ αἱ μεσημβρινώτεραι προσέτι νῆσοι Κεφαλληνία, Ἰθάκη καὶ Ζάκυνθος, ὡς καὶ αἱ πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελώου Ἐχινάδες καὶ Ὀξείαι καὶ αἱ παρὰ τῇ Λευκαδίᾳ Κάρνος καὶ Τάφος ἢ Ταφιοῦσα. Πόλεις τῆς Ἀκαρνανίας ἦσαν Στράτος, Φοιτεῖαι, Ἰθωρία, Αἰνεῖα παλαιά, Αἰνεῖα νέα, Οἰνειάδαι, Ἀστακός, Ἀλυζίας, Θύριον ἢ Θύρεον, Μεδεών, Κόροντα, Μητρόπολις, Πάλαιρος, Σόλιον, Ἀνακτόριον, Νικόπολις μετὰ τοῦ Ἀκτίου, Ἐχίνος, Σαυρία καὶ τὸ Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος.

Οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς Ἀκαρνανίας ἦσαν κατὰ μὲν τὸ ἀνατολικὸν μέρος Κουρῆτες, κατὰ δὲ τὸ δυτικὸν Λέλεγες, κατὰ δὲ τὰς παρακειμένας νήσους Τηλεβόες⁹ καὶ Τάφιοι¹⁰. καὶ οἱ μὲν Κουρῆτες ὠκοῦν τὴν Πλευρωνίαν τῆς ὕστερον ὀνομασθείσης Αἰτωλίας¹¹. ἐπελθόντες δὲ οἱ Αἰτωλοὶ μετὰ Αἰτωλοῦ τοῦ Ἐνδυμίωνος ἐξ Ἥλιδος, ἐξέβαλον τοὺς Κουρῆτας εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, ὃ δὲ τόπος ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ Αἰτωλοῦ

1 Στράβ. β. 10, σ. 449.

2 Πλιν. Φυσ. Ιστ. β. 4. κ. 2 .

3 Στράβ. β. 10, σ. 459 .

4 Τ. Λίβ. β, 33. κ. 22, 24.

5 Θουκυδ. β. 11, κ. 85.

6 Στράβ. β. 7, σ. 326.

7 Αὐτ. β. 10, σ. 459.

8 Σκύλ. Περιπλ. « ἡ δὲ Ἀκαρνανία ἐστὶ πᾶσα εὐλίμενος » .

9 Ἀριστοτ. παρὰ Στράβ. β. 7, σ. 322.

10 Στράβ. β. 10, σ. 459.

11 Στράβ. σ. 451.

Αἰτωλία¹². Τῶν δὲ Κουρήτων τούτων τῆς Ἀκαρνανίας ἡ καταγωγὴ δὲν εἶναι βεβαίως ὠρισμένη, διότι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἐπισημοτέρων συγγραφέων, ὑπῆρξαν τρεῖς Λέλεγες: α'), ὁ ἐξ Αἰγύπτου ἐλθὼν καὶ βασιλεύσας εἰς Μεγαρίδα¹³. β'), ὁ αὐτόχθων καὶ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Λακωνίας¹⁴. γ'), ὁ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ἄρξας ἐν Λευκαδία αὐτόχθων Λέλες, ὃς ἔσχεν ἕγγονον ἐκ θυγατρὸς Τελεβόαν· οὗτος δὲ πάλιν ἐγέννησεν εἰκοσιδύο υἱοὺς Τηλεβόας¹⁵, ἀφ' ὧν ὠνομάσθη, ὡς φαίνεται, ἅπαν τὸ γένος αὐτῶν. Ἡ φυλὴ τῶν Λελέγων εὐρίσκετο πολλαχοῦ, ὡς εἰς Λακωνίαν, Κρήτην, τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Καρίας κατοικουμένην εἰς ὀκτὼ πολίχνια, τὴν Ἰωνίαν καὶ τὸ νότιον τῆς Τρωάδος κατὰ τὸν Ἀδραμυττικὸν κόλπον, ὃς ἦν ἡ κατοικία τοῦ πλείστου τῶν Λελέγων¹⁶, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τῆς Λοκρίδος μέχρι τῆς Βοιωτίας· οἱ δὲ Τηλεβόες καὶ οἱ Τάφιοι μετήρχοντο τὴν ναυτιλίαν καὶ ἦσαν λησταί, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ ὀμήρου ὀνομάζονται¹⁷.

Διάφοροι ἀρχηγοὶ ἤγαγον κατὰ καιροὺς ἀποικίας εἰς διάφορα μέρη ταύτης τῆς χώρας, ὡς ὁ Ἰθακος εἰς Ἰθάκην¹⁸, ὁ Κέφαλος εἰς Κεφαλληνίαν¹⁹, ὁ Ἰκάριος ἢ Ἰκαρίων²⁰ εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν καὶ τὴν Λευκαδίαν²¹, ὁ Φυλεὺς εἰς τὸ Δουλίχιον καὶ τὰς Ἐχινάδας²². κατὰ δὲ τὸ νότιον Ἀλκμαίων ὁ Ἀμφιαράου ἀποκτείνας τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φυγὼν ἐξ Ἄργους, ἔλαβεν ἐντολὴν παρὰ τῆς ἐν Δελφοῖς Πυθίας νὰ ἐξεύρη πρὸς κατοικίαν χώραν νεωτάτην καὶ ἀναφανείσας ἐκ τῆς θαλάσσης ὕστερον τοῦ μητρώου μιάσματος. Πλανηθεὶς δὲ οὗτος ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, καὶ ἐξευρὼν τέλος παρὰ τὰς Οἰνειάδας πρόσχωσιν τινα τοῦ Ἀχελῷου, ὃς ἐκ τῆς ἐπισωρεύσεως τῆς ἰλύος ἀνεγέννα ἀεὶ νέας νήσους, ὤκησεν ἐκεῖ, καὶ λαβὼν γυναῖκα τὴν Καλλιρρόην, θυγατέρα τοῦ αὐτοῦ Ἀχελῷου, κατὰ τὴν μυθώδη δόξαν τῶν Ἀκαρνανῶν, ἔσχεν ἐξ αὐτῆς δύο υἱοὺς, Ἀκαρναῖνα καὶ Ἀμφότερον, καὶ ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτῶν ἐκλήθησαν Ἀκαρναῖνες οἱ πρότερον Κουρήτες καλούμενοι²³, καὶ ὁ τόπος Ἀκαρνανία.

Κατ' ἄλλους οἱ Ἀκαρναῖνες ἐκλήθησαν οὕτως ὡς οὐ κείροντες τὴν κόμην αὐτῶν, ἀπ' ἐναντίας τῶν Κουρήτων οἱ ἔχειρον τὸ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς, ἵνα μὴ ἔχῃσι λαβὴν οἱ πολέμοι²⁴.

Ὁ Ἔφορος ἄλλως πῶς ἱστορεῖ τὰ κατὰ τὸν Ἀλκμαίωνα, λέγων ὅτι μετὰ τὴν κατὰ τῶν Θηβῶν ἐκστρατείαν τῶν Ἐπιγόνων ὁ Ἀλκμαίων προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Διομήδους, ἦλθε μετ' αὐτοῦ εἰς Αἰτωλίαν καὶ συγκατέσχον καὶ αὐτὴν καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν· καλέσαντος δ' αὐτοῦς ἀμφοτέρους τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐπὶ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον, ὁ μὲν

12 Στράβ. β. 10, σ. 462, 463.

13 Πaus. Αττ. κ. 39.

14 Πaus. Λακ. κ. 1 .

15 Ἀριστοτ. παρὰ Στράβ. β. 7, σ. 322.

16 Στράβ. β. 13, σ. 605 .

17 Στράβ. β. 10, σ. 459.

18 Ἑτυμολογ. μέγα παρὰ Κρουσ - Εὐστάθ. εἰς Οδυσσ. Ἰ, ζ. 207 .

19 Ἑτυμολογ. μέγα εἰς λ. Κεφαλληνία.

20 Ἀπολλοδ. β. 3, κ. 10, 4 .

21 Στράβ. β. 10, σ. 452.

22 Ὅμ. Ἰλ. Β, ζ. 625 κξ .

23 Πaus. Ἀρκ. κ. 24 - Θουκυδ. β' 2, κ. 102 - Ἀπολλοδ. β. 3 - Στράβ. β. 8, σ. 462. - Εὐστάθ. εἰς Ὅμ. Ἰλ. Β, ζ. 525.

24 Στράβ. β. 10, σ. 465.

Διομήδης ἐπορεύθη, ὁ δὲ Ἀλκμαίων ἔμεινε, καὶ ἔκτισε τὸ Ἄργος ὅπερ ἐκάλεσεν Ἀμφιλοχικὸν ἐπώνυμον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀμφιλόχου, ὡς καὶ τὸν διὰ τῆς χώρας ῥέοντα ποταμὸν προσηγόρευσε Ἰναχον ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν Ἀργείαν²⁵. Ὁ Ὀμηρος ὀνομάζει τὴν χώραν οὐχὶ Ἀκαρνανίαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἤπειρον.

Οἱ τ' ἤπειρον ἔχον ἢδ' ἀντιπέραι' ἐνέμοντο²⁶.

Ἐξ οὗ φαίνεται ὅτι τότε δὲν ἦν εἰσέτι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο, οὔτε ὀνομάσθη ἐπομένως ἀπὸ Ἀκαρνανός τοῦ Ἀλκμαίωνος ὃς ἦν σύγχρονος τῶν Τρωϊκῶν· προσέτι δὲ καὶ Κορίνθιοι πεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Κυψέλου καὶ τοῦ Γαργάσου, κατέσχον τὴν ἀκτὴν τῆς Ἀκαρνανίας καὶ προέβησαν μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ συνώκισαν τὴν Ἀμβρακίαν καὶ τὸ Ἀνακτόριον²⁷.

Οἱ Ἀκαρνανεὶ ἐκ τῶν εἰρημένων ἀποικιῶν βαθμηδὸν ἐξελληνίσθησαν· συνέκιντο δὲ ἐκ διαφόρων φυλῶν συνδεδεμένων πρὸς ἀλλήλας διὰ δεσμῶν στερεῶν καὶ ἀδιαλύτων τοσοῦτον, ὥστε οὐδέποτε συνέβη νὰ ἀποσπασθῇ μέλος τοῦ ὅλου σώματος· εἶχον δὲ κοινοβουλευτικὸν συνέδριον οὗ ἔδρα ἦν ἡ μεγίστη καὶ ἰσχυροτάτη τῶν πόλεων πρωτεύουσα Στράτος· ἐπὶ δὲ Ῥωμαίων πρωτεύουσα ἦν ποτὲ μὲν τὸ Θύρεον²⁸, ποτὲ δὲ ἡ Λευκάς²⁹. εἶχον δὲ καὶ κοινὸν δικαστήριον ἐδρεῦον ἐν Ὀλπαις τῆς Ἀμφιλοχίας ἐπὶ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν τοῦλάχιστον πόλεμον³⁰. Οἱ Ἀκαρνανεὶ ἦσαν ἐν διηνεκῇ σχεδὸν πολέμῳ πρὸς τοὺς γείτονας αὐτῶν Αἰτωλοὺς, καὶ ἔδιδον αἰεὶ ἐν καιρῷ πολέμου τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν εἰς ἓνα στρατηγὸν αἰρούμενον ἐκ τοῦ συμμαχικοῦ σώματος³¹, Ἐκ μόνης δὲ τῆς τοσοῦτον στερεᾶς πρὸς ἀλλήλους ἐνώσεως προσεκλήσαντο δύναμιν ὥστε νὰ ἀντιτάττωνται πρὸς τούτους τοὺς ἐπικρατεστέρους αὐτῶν πολεμίους· καὶ κατὰ τινα μάλιστα μάχην μικροῦ ἐδέησε νὰ κυριεύσωσι τὴν Καλυδῶνα καὶ τὰ ἄλλα πολίσματα τῶν Αἰτωλῶν· ἀλλ' ὁ Ἀγησίλαος ἐλθὼν ἐπίκουρος τῶν πιεζομένων Αἰτωλῶν, ἠνάγκασε τοὺς Ἀκαρνανεὶς νὰ καταλύσωσι τὸν πόλεμον³². Ἄλλοτε πάλιν οἱ Μεσσήνιοι μετὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς πατρίδος αὐτῶν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τὴν κατ' ἐκείνων καὶ αὔθις ἐπανάστασιν, λαβόντες παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὴν Ναύπακτον πρὸς κατοικίαν, καὶ οὐκ ἄρκεσθέντες, εἰσέβαλον εἰς Ἀκαρνανίαν, καὶ κατέσχον τὴν πόλιν Οἰνιάδας· ἀλλ' οἱ Ἀκαρνανεὶς μετὰ ὀκτάμηνον πολιορκίαν, ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς Ναύπακτον³³.

Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον οἱ πλείους τῶν Ἀκαρνανῶν συνεμάχουν τοῖς Ἀθηναίοις³⁴, καὶ ὁπότεν οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ τρίτῳ ἔτει τοῦ πολέμου ἐστράτευσαν κατὰ τῆς πόλεως Στράτου, στρατηγούντος τοῦ Κνήμου, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ κυριεύσωσι πᾶσαν τὴν Ἀκαρνανίαν, οἱ Ἀκαρνανεὶς ἐνίκησαν καὶ ἀπέκρουσαν αὐτούς³⁵. Ὡσαύτως ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Ἀθηναῖον Δημοσθένην, ἐνίκησαν κατὰ κράτος πρῶτον εἰς Ὀλπας

25 Στράβ. β. 7, 325, 325.

26 Ὀμ. Ἰλ. Β. ζ. 635 .

27 Στράβ. β. 10, σ. 452.

28 Πολύβ. β. 24, κ. 5.

29 Τ. Αἰβ. β. 33, κ. 16, 17.

30 Θουκυδ. β. 11, κ. 105.

31 Τ, Αἰβ. β. 33, κ. 16 .

32 Πaus. Λακ, κ. 10 .

33 Πaus. Μεσσ. κ. 25.

34 Θουκυδ. β. 2, κ. 9.

35 Αὐτ. κ. 80 κξ .

καὶ δεύτερον εἰς Ἰδομένην τοὺς κατὰ τῆς Ἀμφιλοχικῆς Ἀργείας στρατεύσαντας Ἀμβρακιώτας³⁶. Κατὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ ἐβδόμου ἔτους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ ἐν Ναυπάκτῳ Ἀκαρνανες στρατεύσαντες μετ' Ἀθηναίων κατὰ τοῦ Ἀνακτορίου, πόλεως τῶν Κορινθίων, εἶλον αὐτὸ διὰ προδοσίας, καὶ ὤκησαν ἐν αὐτῷ, ἐκβαλόντες τοὺς Κορινθίους³⁷. Οἱ Ἀκαρνανες ὡς καὶ οἱ Αἰτωλοὶ ὑπέκυψαν κατ' ἀνάγκην εἰς τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Φίλιππον τοῦ Ἀμύντου, ὡς ἔπειτα καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξανδρον³⁸, καὶ ἐδέχθησαν φρουρὰς Μακεδονικάς. Κατὰ δὲ τὰς μετὰ θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου ταραχάς, τῶν Αἰτωλῶν στρατευσάντων μετὰ τοῦ Περδίκκα εἰς Θεσσαλίαν, (Ὀλ. 114, 4), οἱ Ἀκαρνανες εἰσέβαλον εἰς Αἰτωλίαν καὶ τὴν τε χώραν ἐδήρουν, καὶ τὰς πόλεις ἐπολιόρχουν, οἱ δὲ Αἰτωλοὶ ἅμα μαθόντες ὅτι διεκινδύνευον αἱ πατρίδες αὐτῶν, ἔδραμον εἰς Αἰτωλίαν, καὶ καταπληξάμενοι τοὺς Ἀκαρνανας, ἔσωσαν τὰς πατρίδας³⁹. μετὰ ταῦτα δὲ ἠνώθησαν οἱ Ἀκαρνανες μετὰ τοῦ Κασσάνδρου κατὰ τῶν Αἰτωλῶν, καὶ κατὰ τὴν συμβουλὴν αὐτοῦ μετώκησαν ἐκ τῶν ὀχυρῶν καὶ μικρῶν χωρίων εἰς ὀλίγας πόλεις, οἱ μὲν πλείστοι εἰς Στράτον, ἄλλοι δὲ εἰς Οἰνειάδας καὶ ἄλλοι εἰς Σαυρίαν, οἱ δὲ Δεριεῖς μετ' ἐτέρων εἰς Ἀγρίνιο⁴⁰, ὅπερ ὅμως οἱ Αἰτωλοὶ ἀνεκτήσαντο πάλιν, ἅμα ἀναχωρήσαντος τοῦ Κασσάνδρου⁴¹.

Ἐκ τῆς ἐξασθενήσεως τῶν Μακεδόνων μετὰ τὸν Γαλατικὸν πόλεμον, οἱ Αἰτωλοὶ ἀναλαβόντες αὐθις τὴν πρὶν ὑπεροχὴν, ἐνέβαλον εἰς Ἀκαρνανίαν καὶ ἐπολιόρχησαν τὸν Μεδεῶνα ὃς διεσώθη ὑπὸ τῶν Ἰλλυριῶν τῶν καταπεμφθέντων ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ἄγρωνος πρὸς βοήθειαν τῶν Ἀκαρνανῶν⁴². Τότε οἱ Ἀκαρνανες ἐπεκαλέσθησαν τοὺς Ῥωμαίους οἱ προθύμως ἐνέδωκαν, ἐπιθυμοῦντες νὰ εἰσχωρήσωσιν εἰς τὰ Ἑλληνικά πράγματα καὶ κατέπεμψαν πρέσβεις πρὸς διάλυσιν τῶν διενέξεων⁴³. ἀλλὰ τοῦ πλείστου τῆς Ἀκαρνανίας ὄντος ἤδη ὑπὸ τοὺς Αἰτωλοὺς, οἱ Ἀκαρνανες συγκατελέχθησαν εἰς τὸ Ἀχαϊκὸν συνέδριον, καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Γ' βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ συνεδρίου τούτου καὶ τῶν Ἀκαρνανῶν, ἐκίνησε πόλεμον κατὰ τῶν Αἰτωλῶν καὶ εἰσβαλὼν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἐπυρπόλησε τὴν πόλιν Θέρμον· πρὸς ἐκδίκησιν δὲ οἱ Αἰτωλοὶ πρῶτοι πάντων τῶν Ἑλλήνων συνεμάχησαν τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ Μακεδόνων, ἀνθ' οὗ οἱ Ῥωμαῖοι ὑπέσχοντο αὐτοῖς τὴν Ἀκαρνανίαν⁴⁴. Κατὰ τὸν κίνδυνον τοῦτον οἱ Ἀκαρνανες ἐξέπεμψαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς Ἥπειρον, καὶ ὀρκισθέντες ἐπισήμως ἐπὶ τῇ διατηρήσει τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, ἐδράξαντο τῶν ὀπλῶν ἀπὸ δεκαπενταετοῦς μέχρι ἐξηκονταετοῦς ἀπαξάπαντες⁴⁵, καὶ οὕτως ἐσώθη ἡ Ἀκαρνανία καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἀναγκασθέντες ἀπεχώρησαν. Ἐκυμαίνοντο ἤδη οἱ Ἀκαρνανες μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Μακεδόνων· καίτοι δὲ ὄντων τῶν Μακεδόνων παλαιῶν φίλων καὶ συμμάχων τῶν Ἀκαρνανῶν κατὰ τῶν Αἰτωλῶν, αἴφνης κατὰ τὴν ἐν Λευκάδι συνεδρίασιν ἠγέρθησαν φωναὶ πολλαὶ ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐξεδόθη ψήφισμα ἰδιαίτερον ὀλίγων τινῶν νὰ συμμαχήσωσιν οἱ Ἀκαρνανες τοῖς Ῥωμαίοις, ἔτι

36 Αὐτ. β. 3, κ. 105-112.

37 Αὐτ. β. 4, κ. 49.

38 Διόδ. Σικ. β. 17, κ. 4.

39 Διοδ. Σικ. β. 18, κ. 38.

40 Διοδ. Σικ. β. 19, κ. 67.

41 Αὐτ. κ. 68. - Ἰδ. Ἀγρίνιον.

42 Πολυβ. β. 2, κ. 2, 3. - Ἰδ. Μεδεῶν.

43 Ἰουστιν. β. 18, κ. 1.

44 Τ. Λιβ. β. 26, κ. 25.

45 Αὐτ.

καὶ ἐν περιπτώσει πολέμου τῶν Ῥωμαίων κατὰ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνοιο· ἀλλ' οἱ λοιποὶ πάντες καὶ ὁ λαὸς ἅπας ἐκ συμφώνου δι' ὑπενεργειῶν τοῦ Φιλίππου, ἐπέμειναν οὐ μόνον εἰς ἀκύρωσιν τοῦ ψηφίσματος, ἀλλὰ καὶ εἰς πρὸς καιρὸν παῦσιν τῶν αὐτουργῶν αὐτοῦ Ἀρχελάου καὶ Βιάνωρος, ὡς ἔτι καὶ τοῦ Πραίτωρος τοῦ δήμου Ζευξιάδου⁴⁶. Τότε στόλος Ῥωμαϊκὸς ὑπὸ τὸν Φλαμίνιον ἐμφανισθεὶς πρὸ τῆς Λευκαδίας, προσωρμίσθη παρὰ τὸ Ἡραῖον καὶ ἡ Λευκάς ἐάλω ἐξ ἐφόδου· καὶ ἐπειδὴ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἦλθεν εἰς Λευκάδα καὶ ἡ εἶδησις τῆς ἐν Κυνός Κεφαλαῖς νίκης τῶν Ῥωμαίων, ἡ Ἀκαρνανία ὀλοκλήρως παρέδωκεν ἑαυτὴν τοῖς Ῥωμαίοις⁴⁷, καὶ ἔκτοτε τὸ Θυρέον ἐγένετο πρωτεύουσα καὶ ἔδρα τοῦ συνεδρίου· μετὰ δὲ τὴν ἐν Κυνός Κεφαλαῖς μάχην ἐγκαταλιπόντων τῶν Ῥωμαίων τοὺς Αἰτωλοὺς, καὶ τῶν Αἰτωλῶν ἠττηθέντων κατὰ τὰς Θερμοπύλας, ἀνεγνωρίσθη ἐπισημῶς ἐλευθέρη ἡ Ἀκαρνανία ὡς ἐκ μέρους τῆς Αἰτωλίας⁴⁸. Ἐπὶ δὲ Περσέως ἀνεφάνησαν αὖθις δύο κόμματα, τὸ μὲν Ῥωμαϊκόν, τὸ δὲ Μακεδονικόν⁴⁹, ἀλλὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔμεινε ἐπικρατέστερον, καὶ τέλος ἡ Ἀκαρνανία καὶ ἡ Αἰτωλία ἐγένοντο ἐπαρχία Ῥωμαϊκή· καὶ ἡ μὲν Ἀκαρνανία ἠνώθη μετὰ τῆς Ἡπείρου, ἡ δὲ Αἰτωλία μετὰ τῆς Ἀχαΐας⁵⁰, καὶ ἔκτοτε ἡ παλαιὰ ὀνομασία τῶν Ἀκαρνανῶν καὶ Αἰτωλῶν ἐξηλείφθη καὶ σκότος ἐκάλυψε ὀλοκλήρως τὴν χώραν, καὶ μόνον ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἐνίστε ἀνεφέρετο, ἕως οὗ κατεσχέθη ὑπὸ τῶν Σέρβων τῷ 1357, καὶ ἐκυριεύθη ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Ῥογέρ βασιλέως τῆς Σικελίας⁵¹. Μετὰ καιρὸν κατέστη δεσποτάτον τοῦ δεσπότη Γρηγορίου, ὃς εἶχε τὴν ἔδραν αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐήνου⁵², καὶ τέλος διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Κάρλοβιτς 1699 παρεχωρήθη παρὰ τῶν Ἑνετῶν τοῖς ὀθωμανοῖς, καὶ διέμεινε ὑπ' αὐτοὺς μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς κατὰ τὸ 1821 ἀναγεννήσεως ὡς βοϊβοδαλίκιον ὑπὸ τὸ ὄνομα σαντζάκι τοῦ Κάρλιλι⁵³ ἐκτεινόμενον μέχρι τῆς Πρεβέζης⁵⁴.

Οἱ Ἀκαρνανῆες ἦσαν ἐκ τῶν ἀνδρειότερων λαῶν τῆς Ἑλλάδος⁵⁵ καὶ, ὡς βλέπομεν ἐκ πάσης τῆς σειρᾶς τῆς ἱστορίας, πιστοὶ εἰς τὰς ὑποσχέσεις αὐτῶν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς φίλους αὐτῶν οἷς ἐν περιστάσει δυστυχίας ἐβοήθουν πάσαις δυνάμεσιν⁵⁶. ἔνθερμοι ζηλωταὶ τῆς ἐλευθερίας, ἦσαν ὑπέρμαχοι αὐτῆς μέχρι θανάτου, μάλιστα κατὰ τῶν γειτόνων αὐτῶν Αἰτωλῶν⁵⁷. εἶχον πεζικὸν καὶ ἵππικὸν στράτευμα⁵⁸. ἐξεῖχον δὲ πρὸ πάντων ὡς ἄριστοι σφενδονισταί⁵⁹. ἡ διάλεκτος αὐτῶν ἦν βαρβαρική,

46 Τ. Λιβ. β. 33, κ. 16.

47 Τ. Λιβ. β. 34, κ. 17.

48 Ἰδ. Αἰτωλία.

49 Τ. Λιβ. β. 43, κ. 17.

50 Πτολεμ. β. 3, κ. 13.

51 Νίκητ. β. 2, σ. 50.

52 Νιγρ. σχολ. 11, σ. 289 παρὰ Κρουσ.

53 Χατζ. Καλφας, Ἰδ. Χαμμερ, σ. 127. Δεδουέλλ 1, 51.

54 Χατζ. Καλφ. αὐτ.

55 Πολυβ. β. 16, κ. 17.

56 Ἰδ. ἀνωτ.

57 Πολυβ. β. 2, κ. 30.

58 Πολυβ. β. 2, κ. 65.

59 Θουκυδ. β. 2, κ. 81.

ἕως οὗ ἐκ τῶν Κορινθιακῶν ἀποικιῶν ἔμαθον τὴν Ἑλληνικὴν⁶⁰. ἀλλ' ὅμως ἔτι καὶ ἐπὶ Ῥωμαίων τοσοῦτον διεκρίνοντο ἐκ τῆς γλώσσης αὐτῶν, ὥστε δύο Ἀκαρνανεὺς εὐρεθέντες κατὰ τύχην ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων, μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας ἐγνωρίσθησαν ὡς βάρβαροι⁶¹.

Μέρος τῆς Ἀκαρνανίας ἦν ἡ Ἀμφιλοχία κατὰ τινας⁶², κατ' ἄλλους δὲ αἱ δύο χώραι ἐθεωροῦντο ὡς διακεκριμέναι ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ὡς ἡ Ἀκαρνανία ἀρχομένη κατὰ μεσημβρίαν τῆς Ἀμφιλοχίας⁶³. Ἡ χώρα αὕτη κειμένη κατὰ τὸ βορ - ἀνατολικὸν τῆς Ἀκαρνανίας, καὶ ὀριζομένη κατ' ἀνατολὰς ὑπὸ τῆς Ἀγραΐδος, κατ' ἄρκτον ὑπὸ τῆς Ἀμβρακίας καὶ κατὰ δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, συνῆπτε τῇ Ἀκαρνανίᾳ κατὰ τὸν πρὸς τὸ νοτιανατολικὸν μυχὸν τοῦ εἰρημένου κόλπου καὶ τὴν Λιμναίαν. Οἱ κάτοικοι ἦσαν Ἡπειρώται· ἐλέγοντο δὲ Ἀμφίλοχοι ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀλκμαίωνος Ἀμφιλόχου, ὡς καὶ ἡ χώρα πᾶσα καὶ ἡ πόλις τὸ Ἀμφιλοχικὸν λεγόμενον Ἄργος, ἀπ' αὐτοῦ ὀνομάσθησαν⁶⁴. Οἱ Ἀμφίλοχοι ἦσαν βάρβαροι· εἶχον δὲ τὸ κατ' ἀρχὰς ἰδίαν ὑπαρξιν καὶ ἴδιον αὐτῶν πολίτευμα· ὕστερον δὲ ἐπηγάγοντο συνοίκους τοὺς Ἀμπρακιώτας, καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκαν ἑαυτοὺς εἰς τοὺς Ἀκαρνανεὺς⁶⁵, καὶ ἔκτοτε, φαίνεται, ἠνώθη καὶ συνεσωματώθη ἡ Ἀμφιλοχία τῇ Ἀκαρνανίᾳ. Ἡ Ἀμφιλοχία περιεῖχεν ὄρος Θύαμον, καὶ ποταμὸν Ἰναχον καὶ μίαν πόλιν Ἄργος τὸ Ἀμφιλοχικὸν λεγόμενον.

Ἀκαρνανία· τρία θέματα συνίστων τὴν Ἀκαρνανίαν· ὁ Βάλτος πρὸς ἀνατολὰς, τὸ Εἰρημόμερον πρὸς δυσμὰς, καὶ ἡ Βόνιτσα πρὸς τὸ βορ - δυτικὸν μέχρι τῆς κατὰ νομούς, ἐπαρχίας καὶ δήμους διαιρέσεως.

ΟΡΗ.

Κρανία, ὄρος ἢ μᾶλλον σειρὰ ὀρέων διατρεχόντων πᾶσαν τὴν κυρίως Ἀκαρνανίαν ἀπὸ τοῦ βορ - δυτικοῦ πρὸς τὸ νοτ - ἀνατολικὸν καὶ ἐκτεινομένων ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀκτίου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀχελώου⁶⁶.

Τὸ ὄρος τοῦτο λαμβάνει κατὰ τόπους διαφόρους ὀνομασίας, καὶ παρὰ μὲν τὸ Ἄκτιον λέγεται Βολίμι ἢ Ὀλυμπος⁶⁷, ἔπειτα Στρατοβούνι⁶⁸, ἔπειτα Βουβίστας ἢ Βερογαντί⁶⁹ καὶ τέλος Βίψ⁷⁰.

60 Θουκυδ. β. 2, κ. 68.

61 Τ. Λιβ. β. 31, κ. 14.

62 Σκυλ. Περιπλ. Ἀκαρνανία. Πλιν. Φυσ. ἱστο β. 4, καὶ 1.

63 Δικαιαρχ. Βίος Ἑλλάδ, ζ. 47. - Σχυμν. Χίος Περιηγ. ζ. 454-460.

64 Στράβ, β. 7. σ. 326, 462.

65 Θουκυδ. β. 2, *. 68. ἴδ. Ἄργος Ἀμφιλοχικόν.

66 Πλιβ. Φυσ. ις. β. 4, κ. 2.

67 Πουκεβίλ, Περιηγ. Τ. 3, σ. 117.

68 Αὐτ. σ. 113.

69 Αὐτ. σ. 123, 126.

70 Αὐτ. σ. 128.

Θύαμος, ὄρος τῆς Ἀμφιλοχίας κατὰ νότον τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ Ἄργους· οἱ κλάδοι αὐτοῦ ἐξετείνοντο καὶ κατὰ τὸ βόρειον τῆς πόλεως, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὸ βορρ - δυτικὸν αὐτῆς ἔνθα ὑφούνητο δύο λόφοι ὄρος Ἀμφιλοχικὸν καὶ Ἰδομένη καλούμενοι· ὁδὸς ἀρχομένη ἐκ τῆς πόλεως Στράτου καὶ διερχομένη διὰ τῆς Φοιτείας καὶ τῆς Λιμναίας ἦγεν ὑπεράνω τοῦ ὄρους Θυάμου εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ Ἄργους⁷¹.

Ὁ Θύαμος καλεῖται Σπαρτονόρος, ὁ δὲ πρὸς βορρῶν τοῦ Ἄργους κλάδος αὐτοῦ Μακρυνόρος⁷². Ἐπὶ τοῦ Μακρυνόρους ὑπάρχει ὑποτελωνεῖον.

ΑΚΡΩΤΗΡΙΑ.

Ἄκτιον, πρότερον Ἀκτὴ καλούμενον ἔκειτο κατὰ τὸ νότιον τοῦ στόματος τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου⁷³. Ἐπὶ λόφου τοῦ ἀκρωτηρίου τούτου οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀνακτορίου εἶχον παλαιόθεν ἀνεγερμένον ναὸν Ἀπόλλωνος Ἀκτίου, ἐξ οὗ καὶ ὁ τόπος ἐκλήθη ἐπωνύμως Ἄκτιον. Τὸ ἀκρωτήριον ἐσχημάτιζε λιμένα πρὸς τὴν ἔξω θάλασσαν, ἀπέειχε δὲ ὁ ναὸς 40 στάδια τοῦ Ἀνακτορίου καὶ 240 τῆς Λευκάδος⁷⁴. Κάτωθεν τοῦ ναοῦ ἦν πεδῖον ἔχον ἄλλος καὶ νεώρια, ἐν οἷς, ὡς λέγει ὁ Στράβων, ὁ Καῖσαρ Αὐγούστος ἀνέθηκεν ἀκροθίνιον δέκα ναῦς ἀπὸ μονοκρότου ἕως δεκῆρους, ἐχούσας δηλ.: ἀπὸ μιᾶς ἕως δέκα σειρῶν κωπηλατῶν (μετὰ τὴν ναυμαχίαν βεβαίως τὴν πρὸς τὸν Ἀντώνιον)· ἠφανίσθησαν δὲ, ὡς λέγει ὁ αὐτὸς, καὶ οἱ νεώσοικοι καὶ τὰ πλοῖα⁷⁵.

Κτισθείσης δὲ τῆς Νικοπόλεως ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου, τὸ Ἄκτιον ἐγένετο προάστιον αὐτῆς, καὶ κατεσκευάσθη ἐν αὐτῷ τέμενος ἔνθα ἦγετο ἀγὼν κατὰ πενταετίαν ἐντὸς ἄλλους ἔχοντος καὶ στάδιον καὶ γυμνάσιον καὶ ἕτερον τέμενος ἐπὶ τοῦ ὑπερκειμένου τῷ ἄλλοι ἱεροῦ λόφου τοῦ Ἀπόλλωνος· ἐκαλεῖτο δὲ ὁ ἀγὼν τὰ Ἄκτια καὶ ἦν ἱερὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀγόμενος κατὰ τὸν τρόπον τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων, ὡς ὁ Βιργίλιος λέγει.

*Actiaque Piacis celebramus littore lidus*⁷⁶.

Ἰλιακοὺς δὲ τελοῦμεν ἀγῶνας κατ' ὄχθας Ἀκτίου⁷⁷ τὴν δὲ ἐπιμέλειαν αὐτοῦ εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἦν δὲ καὶ πρότερον αὐτόθι ἀγὼν στεφανίτης Ἄκτια, τελούμενος ὑπὸ τῶν παροίκων, ἀλλ' ὁ Καῖσαρ κατέστησεν αὐτὸν ἐντιμότερον⁷⁸.

Ἡ Νικόπολις ἀπὸ τοῦ Ἀκτίου ἐπωνομάσθη Ἀκτία Νικόπολις, ὡς ἐκ τοῦ Πεντιγκερείου πίνακος καὶ τοῦ ὁδολογίου τοῦ Ἀντωνίνου φαίνεται⁷⁹. Ἡ γῆ τοῦ Ἀκτίου ἦν τὸ κατ' ἀρχὰς τῶν Κορινθίων ἀποίκων τοῦ Ἀνακτορίου, ὡς καὶ ὁ Θουκυδίδης λέγει «Ἐγένοντο ἐν Ἀκτίῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς, οὐ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστιν, ἐπὶ τῷ

71 Θουκυδ. β. δ, κ. 106.

72 Κρούσ. Τ. 3, κ. 12. σ. 302.

73 Στέφ. Βυζ. εἰς λ. Ἀκτὴ.

74 Στράβ. β. 10, σ. 451.

75 Στράβ. β. 8, σ. 325.

76 Βιργιλ. Αν. β. 3, κ. 280.

77 Μετάφρ. ἐμή,

78 Στράβ. β. 8, σ. 325.

79 Κρούσ. Τ. 3, σ. 352.

ὄνοματι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου⁸⁰»· ὕστερον δὲ περιῆλθεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀκαρνάνων⁸¹. Ὁ Αὐγουστος κατέστησεν ἀποικίαν ἐπὶ τοῦ Ἀκτίου, ὅθεν καὶ ὑπὸ τοῦ Πλινίου Colonia Augusti Actium λέγεται⁸², καὶ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος ὡς προάστιον τῆς Νικοπόλεως θεωρεῖται⁸³.

Ἄκτιον καὶ κοιν. Πούντα ἐνταῦθα περατοῦνται τὰ κατὰ τὸ βορ – δυτικὸν ὄρια τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος πρὸς τὴν Ὀθωμανικὴν ἐπικράτειαν· οὐδὲν ἴχνος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος σώζεται. Ὁ Πουκεβίλλιος εὔρε κατὰ τοὺς πρόποδας ἐπιγραφὴν ἀξιόλογον φέρουσαν τὸ ὄνομα τοῦ Ἀκτίου Ἀπόλλωνος· προσέτι δὲ καὶ λείψανα τοῦ ἵπποδρομείου, τῆς κρήνης καὶ τοῦ θεάτρου⁸⁴. Εἰς Ἄκτιον ὑπάρχει φυλακεῖον ὑγειονομικὸν καὶ ἕτερον φυλακεῖον τελωνειακόν.

Κριθωτή, κατὰ τὸ νότιον τῆς πόλεως Ἀλυζίας καὶ τοῦ λιμένος τοῦ Ἡρακλέους, καὶ τὸ βορ – δυτικὸν τῶν Ἐχινάδων νήσων καὶ τῆς πόλεως Ἀστακοῦ⁸⁵.

ΠΟΤΑΜΟΙ.

Ἀχελῷος, ὁ μέγιστος ἴσως τῶν ποταμῶν τῆς Ἑλλάδος μὴδὲ τοῦ Πηνειοῦ αὐτοῦ ἐξαιρουμένου· ἦν πλώϊμος μέχρι τῆς πόλεως Στράτου ἐπὶ διακόσια καὶ ἐπέκεινα στάδια⁸⁶. Πηγάζων ἐκ τοῦ Πίνδου, καὶ ῥέων διὰ τῆς Δολοπίας, τῆς Ἀγραίδος, τῆς Ἀμφιλοχίας καὶ τοῦ Ἀκαρνανικοῦ πεδίου παρὰ τὴν πόλιν Στράτον, ἐξέδιδε σφοδρὸς καὶ ἰλυοφόρος εἰς τὴν θάλασσαν παρὰ τὰς Οἰνειάδας, περιλιμνάζων τὴν πόλιν αὐτῶν⁸⁷. διεχώριζε δὲ τὴν Ἀκαρνανίαν ἀπὸ τῆς Αἰτωλίας⁸⁸, καὶ καμπυλούμενος διαφόρως κατὰ τὴν πορείαν, διεχέετο μεταξὺ τῶν καταντικρῶ τῶν Οἰνιάδων κειμένων Ἐχινάδων νήσων, ἃς ἐξηπείρου ἀκαταπαύστως⁸⁹. Ἡ μυθολογία πλάττει τὸν ποταμὸν τοῦτον υἱὸν τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Νύμφης Ναΐδος ἢ ἄλλως τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Γῆς, κατὰ δὲ τὸν Ἑκαταῖον, τοῦ ἡλίου καὶ τῆς Γῆς, σύζυγον δὲ τῆς Περιμήδης θυγατρὸς τοῦ Αἰόλου καὶ πατέρα τοῦ ἵπποδάμαντος, τοῦ Ὀρέστου, τῶν Σειρήνων καὶ τῶν πηγῶν Καλλιρρόης, Δίρκης καὶ Καφαλίας. Ἐτιμήθη δὲ ὡς Θεὸς, καὶ κατὰ τὸν Ὀρφέα, τὸν Ἀριστοφάνην καὶ τὸν Ἐφορον ἐν ταῖς θυσίαις καὶ τοῖς ἐξιλάσμασιν ὠμυον ἐπὶ τοῖς ὕδασι αὐτοῦ· κατὰ δὲ τὸν Ὀβίδιον, Νύμφαι καὶ ἡμίθεοι ὥκουν περὶ τὰς ὄχθας αὐτοῦ· ἐξείκαζον δὲ αὐτὸν ταύρω διὰ τοὺς ἐκφερομένους ἦχους, καὶ διὰ τὰς κατὰ τὰ ρεῖθρα καμπὰς τὰς καλουμένας κέρατα, καὶ ἀνθρώπῳ βουπρώρω, τουτέστι βουκεφάλῳ, ὡς ἡ Δηϊάνειρα παρὰ Σοφοκλεῖ λέγει.

80 Θουκυδ. β. 1, κ. 29.

81 Πολύβ. β. 4, κ. 63.

82 Πλιν. Φυσ. Ἱς. β. 4, κ. 2

83 Στράβ. β. 7, σ. 325.

84 Πουκεβ. Τ. 3, σ. 108, 109 .

85 Στράβ. β. 10, σ. 459.

86 Στράβ. β. 10, σ. 450.

87 Θουκυδ. β. 2, κ. 102.

88 Στράβ. β. 8, σ. 335.

89 Θουκυδ. β. 2, κ. 102.

Μνηστήρ γὰρ ἦν μοι ποταμός, Ἀχελῶν λέγω,
 Ὅς μ' ἐν τρισὶ μορφαῖσιν ἐξήτει πατρὸς
 Φοιτῶν ἐναργῆς ταῦρος, ἄλλοτ' αἰόλος
 Δράκων ἐλικτὸς, ἄλλοτ' ἀνδρῖω τύπῳ
 Βούπρωρος...⁹⁰

Ἐπλάσαν δὲ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς καταπολεμήσας τὸν Ἀχελῶν, ἔλαβεν ἄθλον τῆς νίκης τὴν θυγατέρα τοῦ Οἰνέως Δηϊάνειραν, δοὺς αὐτῷ ἔδνον τῶν γάμων τὸ ὅπερ ἀπέκοψε κέρας τοῦ ποταμοῦ, καὶ τοῦτο ἦν τὸ κέρας τῆς Ἀμαλθείας λεγόμενον· ἀλλὰ τὸ κατ' ἀλήθειαν ἱστορικὸν, κατὰ τὸν Στράβωνα, εἶναι ὅτι ὁ καὶ ἄλλως εὐεργετικὸς Ἡρακλῆς, χαριζόμενος τῷ Οἰνεῖ, οὗ ἐνυμφεύθη τὴν θυγατέρα Δηϊάνειραν, περιώρισε διὰ παραχωμάτων καὶ διοχετειῶν τὸν ἀτάκτως ῥέοντα καὶ πολὺ τῆς Παραχελωίτιδος φθείροντα ποταμὸν, καὶ ὅτι ἡ τοιαύτη χορηγηθεῖσα τῷ Οἰνεῖ ἀνάψυξις ἦν τὸ λεγόμενον κέρας τῆς Ἀμαλθείας⁹¹.

Ὁ Ἀχελῶς ἐκαλεῖτο ἀρχαιότερον Θόας· ἔφερον δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀχελῶος καὶ ἕτεροι τρεῖς ποταμοί, ὁ μὲν παρὰ τὴν Λαμίαν τῆς Φθιώτιδος, ὁ δὲ παρὰ τὴν Δύμην τῆς Ἀχαΐας⁹².

Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρων τὸν Ἀχελῶν ὡς ποταμὸν τῆς Αἰτωλίας, λέγει ὅτι ἐκαλεῖτο τὸ κατ' ἀρχὰς ἄξενος· ἔπειτα δὲ μετέβαλε τὸ ὄνομα δι' αἰτίαν τοιαύτην: Θέστιος ὁ Ἄρεως καὶ Πεισιδίκησ διὰ τινὰ περίστασιν οἰκιακὴν ἀποδημήσας εἰς Σικυῶνα, καὶ ἰκανὸν χρόνον διατρίψας, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ πατρῶον ἔδαφος εὐρὸν δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Καλυδῶνα καθεύδοντα μετὰ τῆς μητρὸς καὶ νομίσας ὅτι ἦν μοιχὸς, ἀπέκτεινεν αὐτόν· ἰδὼν δὲ τὴν ἀνέλπιστον πράξιν, ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τὸν Ἄξενον ποταμὸν, ὃς τότε μετωνομάσθη Θέστιος· μετὰ καιρὸν δὲ πάλιν δ' Ἀχελῶος υἱὸς τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ Νύμφης τινὸς Ναΐδος συνερχόμενος κατ' ἄγνοιαν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ θυγατρὶ Κληστορίᾳ καὶ συσχεθῆς ὑπ' ἀθυμίας, ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τὸν Θέσιον ποταμὸν, ὃς ἀπ' αὐτοῦ μετωνομάσθη Ἀχελῶος⁹³.

Ἀχελῶος, κοιν. Ἀσπροπόταμος· πηγάζει ἐκ πηγῆς Γκούρας λεγομένης κατὰ τινὰ τῶν βορειοτέρων κορυφῶν τῶν ὀρέων τοῦ Μετσόβου (Πίνδου) καλουμένην Κοπάνες, ἐν μέσῳ χιόνων καὶ πάγων· διευθύνεται ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν, καὶ δεχόμενος τρεῖς ποταμούς, τὸν Χαλίκην, τὸν Μπαμπᾶν καὶ τὸ Βετέρνικον, ἔτι δὲ καὶ ἄλλους ἐλάσσονας ἐξ ὧν σύγκειται, διέρχεται διὰ τοῦ ἀπ' αὐτοῦ κοινῶς ὀνομαζομένου τμήματος τοῦ Ἀσπροποτάμου, ἔχων κατὰ μὲν δεξιὰν τὸ Μαλακάσι, τὴν Τζουμέρκαν, τὸ Ῥάδοβιτς, τὸ Μακρυνόρος καὶ τὸν Βάλτον, κατὰ δὲ ἀριστερὸν τὴν κυρίως Μεγαλοβλαχίαν, τὸ Παλαιοχώρι, τὰ Ἄγραφα καὶ τὸν Βλοχόν· ἀναπηδῶν δὲ ἀπὸ καταρράκτου εἰς καταρράκτην, μεταβάλλει διεύθυνσιν πρὸς τὸ νοτ - δυτικὸν καὶ καταρρέων μεταξὺ ῥοδοδαφνῶν καὶ ἀρχαίων δασῶν εἰς τὰ πεδία τοῦ Ξηρομέρου, ἐκδίδωσι διὰ μέσου αὐτῶν εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος μεταξὺ τῶν νήσων τῶν Κουρτσολάρι λεγομένων κατέναντι τῆς Ἰθάκης, κατὰ τὸ βορ - δυτικὸν τοῦ ἀκρωτηρίου Σκρόφες οὗ ἀπέχουσιν αἰ ἐκβολαί αὐτοῦ 5 1/2 μίλια ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι χειμαρρῶδης καὶ μόνον κατὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ καθίσταται σήμερον πλώϊμος· ἔχει δὲ πλῆθος ποικίλων (πεστροφῶν) καὶ ποταμίων καρκίνων εὐγευστοτάτων· τὸ κύτος αὐτοῦ εἶναι κατεστρωμένον ὑπὸ χαλίκων

90 Σοφοκλ. Τραχιν. σ. 9 κξ.

91 Στραβ. β. 10, σ. 458.

92 Στραβ. β. 8, σ. 342 - β. 10, σ. 450.

93 Πλούταρχ. περὶ ποταμῶν. Ἀχελῶος.

λευκῶν ἐξ ὧν ἔλαβεν, ὡς φαίνεται τὸ ὄνομα Ἀσπροπόταμος· ἐν αὐτῷ εἰσὶ πολλὰ νησίδια κατάφυτα. Οἱ οἰκοῦντες παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐξ οὗ καὶ Ἀσπροποταμίται λεγόμενοι κατέχουσι μεγάλην ἔκτασιν τόπου ἀποτελοῦσαν ἰδίαν ἐπαρχίαν· εἰσὶ δὲ ἄνδρες μάχιμοι, καὶ κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος 1823 ἐξεστράπευσαν μετὰ τῶν Ἀγραφιωτῶν κατὰ τῆς Θεσσαλίας⁹⁴. ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ σατράπης τῆς Σκόδρας Μουσταφά πασᾶς κατερχόμενος μετὰ στρατιᾶς κατὰ τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, παρέδωκε πυρὶ καὶ μαχαίρᾳ τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ἀσπροποτάμου.

Πετιάρος, κατερχόμενος οὗτος ὁ ποταμίσκος ἐκ δυσμῶν, ἐξέδιδεν εἰς τὸν Ἀχελῶν· κατὰ τὸν Λίβιον ἐπὶ τοῦ πολέμου τῶν Μακεδόνων κατὰ Ῥωμαίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως Στράτου ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ὁ βασιλεὺς Περσεὺς ἀπεσύρθη πέντε ὀκταστάδια Ῥωμαϊκὰ μίλια ἀπώτερον ὀπισθεν τοῦ Πετιάρου, καὶ ἐκείθεν ἐπανῆλθεν εἰς Ἀπεραντίαν⁹⁵.

Βάλτος⁹⁶.

Ἄναπος, καταρρέων καὶ οὗτος ἐκ δυσμῶν, εἰσέβαλλεν εἰς τὸν Ἀχελῶν μετὰ 80 στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως Στράτου κατὰ μεσημβρίαν⁹⁷.

Ἄετός, κληθεὶς οὕτως ἀπὸ τῆς χωρίου Ἄετοῦ, καὶ πηγάζων μὲν παρὰ τὸ χωρίον Τρίφου εἰσβάλλων δὲ εἰς τὸν Ἀχελῶν κατὰ τινὰ ἀπόστασιν νοτιώτερον τῶν ἑρειπίων τοῦ Στράτου⁹⁸.

Ἰναχος, ὁ ποταμίσκος οὗτος παραρρέων τὸ Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος καὶ διατρέχων τὴν χώραν τῆς Ἀμφιλοχίας ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν, εἰσέβαλλεν εἰς τὸν Ἀχελῶν⁹⁹. ὁ Ἀλκμαίων ὁ κατὰ τὸν Ἔφορον κτίσας τὸ Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος ὠνόμασε καὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον Ἰναχον ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν Ἀργεῖαν¹⁰⁰. ἐσφαλμένως ὑπὸ τινος ἀδοκίμου, ὡς φαίνεται, γραφέως παρεισήχθη εἰς τὸ κείμενον τοῦ Στράβωνος ὅτι ὁ Ἰναχος ἐξέδιδεν εἰς τὸν κόλπον¹⁰¹. ὁ αὐτὸς Στράβων οὐ μόνον ἀφ' ἑαυτοῦ ὡς ἀνωτέρω¹⁰², ἀλλὰ καὶ ὡς ἀπὸ τοῦ Ἑκαταίου ἀλλαχοῦ ἀποφαίνεται ῥητῶς ὅτι ἐξέδιδεν εἰς τὸν Ἀχελῶν¹⁰³.

Βοϊνίκοβον¹⁰⁴.

94 Ἴδε Ἀγρίνιον ἐν Αἰτωλία.

95 Τ. Λιβ. β. 43, κ. 22.

96 Κρούσ. Τ. 3, κ. 12, σ. 310.

97 Θουκυδ. β. 2, κ. 82.

98 Ποκκεβ. Περιηγ. Τ. 3, σ. 128 - Κρούσ. Τ. 3, κ. 12, σ. 310, 311.

99 Στράβ. β. 7, σ. 327.

100 Αὐτ. σ. 326.

101 Αὐτ - Κρούσ. Αὐτ. σ. 307-309.

102 Στράβ. β. 7, σ. 327.

103 Στράβ. β. σ. 271.

104 Κρούσ. Τ. 3, κ. 12, σ. 309.

ΛΙΜΝΑΙ.

Μυρτούντιον, λιμνοθάλασσα κατὰ τὸν δυτικὸν αἰγιαλὸν τῆς Ἀκαρνανίας μεταξὺ Λευκάδος καὶ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου¹⁰⁵.

Λίμνη τοῦ Βούλγαρη εἶναι αὕτη ἰχθυοτροφωτάτη καὶ περιέχει πέντε χλοερὰ νησίδια· διὰ τινος δὲ μικρᾶς ἐκροῆς συνέχεται τῇ θαλάσῃ. Ὑπάρχουσι καὶ διάφοροι ἄλλαι λίμναι ἐν Ἀκαρνανία, ὧν τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα ὑπ' οὐδενὸς μνημονεύονται· αἱ κύριαι αὐτῶν ὀνομάζονται ἤδη, ἡ μὲν Λίμνη τῆς Ἀμβρακίας ἡ μεγίστη πασῶν καὶ κειμένη μετ' ὀλίγων σταδίων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, ἡ δὲ Μεγάλη Ὕζερος κατὰ νότον τῆς ἀνωτέρω καὶ κατ' ἀνατολὰς τῶν ἐρειπίων τοῦ Στράτου, ἡ δὲ Μικρὰ Ὕζερος κατὰ τὸ νοτ - ανατολικὸν τῆς Μεγάλης Ὕζερος καὶ οὐ πόρῳ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀχελῷου εἰς ὃν καὶ ἐκχεῖται ὡς καὶ τοῦ πόρου τοῦ ποταμοῦ τούτου κατὰ μεσημβρίαν. Εἶναι δὲ καὶ ἕτερα λίμνη Λεζῖνι λεγομένη καὶ μικρὸν ἀπέχουσα τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀχελῷου, τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ Τριγάρδου (ἐρειπίων τῶν Οἰνιαδῶν). Ἐν ταύτῃ περιείχετο νησίς, ἐφ' ἧς ὑπῆρξεν ὀχύρωμα¹⁰⁶.

ΠΟΛΕΙΣ.

Στράτος, ἡ κυριώτερα, ἀξιολογώτερα καὶ πρωτεύουσα πόλις τῆς Ἀκαρνανίας ἐν ᾗ συνεδρίαζε τὸ κοινὸν τῶν Ἀκαρνανῶν¹⁰⁷. ἐλέγετο καὶ Στρατίων Πόλις¹⁰⁸. ἀπεῖχε 10 στάδια τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀχελῷου καὶ πλεόν ἢ 200 τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ τούτου¹⁰⁹. Ὁ Στράβων λέγει ὅτι ὁ Στράτος ἔκειτο κατὰ μέσην ὁδὸν τὴν ἐκ τῆς Ἀλυζίας εἰς τὸ Ἀνακτόριον¹¹⁰, ἀλλὰ προφανῶς λανθάνεται, διότι τὸ μὲν Ἀνακτόριον ἔκειτο κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ βόρειον, ὁ δὲ Στράτος κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ Ἀνατολικὸν τῆς Ἀλυζίας· ἐννοεῖ δὲ ἴσως ὅτι ὁ Στράτος ἀπεῖχεν ἐξ ἴσου τοῦ Ἀνακτορίου καὶ τῆς Ἀλυζίας. Ἡ πόλις αὕτη ὡς κειμένη ἐπὶ τῶν μεθοριῶν τῆς Ἀκαρνανίας καὶ τῆς Αἰτωλίας ἐκυριεύετο κατὰ καιροὺς παρὰ τῶν Αἰτωλῶν, καὶ ἐκ τούτου ὁ Λίβιος λέγει ὅτι ὁ Στράτος ἦν ἡ ἐπὶ τοῦ Ἀχελῷου ὀχυρωτέρα τότε πόλις τῶν Αἰτωλῶν¹¹¹. Ὁ Θουκυδίδης λέγει τὸν Στράτον μεγίστην πόλιν τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ὅτι κυριευομένης αὐτῆς· ἦσαν καὶ τ' ἄλλα εὐπροσχώρητα¹¹². Ἡ χώρα τοῦ Στράτου ὠνομάζετο Στρατική¹¹³, ἡ δὲ πόλις κειμένη κατὰ τὴν ἐξ Αἰτωλίας εἰς Ἀκαρνανίαν διάβασιν τοῦ Ἀχελῷου¹¹⁴, ἐθεωρεῖτο ὡς ἐκ τῶν

105 Στράβ. β. 10, σ. 459.

106 Ἴδε Οἰνιάδαι.

107 Ξενοφ. Ἑλλην. Ε. 4, κ. 6.

108 Διόδ. Σικ. 6. 19, κ. 67 - Θουκυδ. β. 3, κ. 126.

109 Στράβ. β. 10, σ. 450.

110 Στράβ. αὐτ.

111 Τ. Λιβ. β. 43, κ. 2.

112 Θουκυδ. β. 2, κ. 80.

113 Πολύβ. β. 4, κ. 63.

114 Πολύβ. β. 4. κ. 64 καὶ β. 5, κ. 13. 14.

ἀξιολογωτέρων στρατιωτικῶν ὀρμητηρίων· ὁ ποταμὸς Ἄναπος εἰσέβαλλεν εἰς τὸν Ἀχελῶν μετὰ 80 στάδια νοτίως ἀπὸ τοῦ Στράτου¹¹⁵. Ἀπὸ τοῦ νοτίου μέρους τοῦ Στράτου μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἀνάπου ἐξετείνεται πεδιάς, τὸ κυρίως Ἀκαρνανικὸν λεγόμενον πεδῖον¹¹⁶, ἀπαντικρὺ τοῦ μεγάλου Αἰτωλικοῦ πεδίου.

Κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου χίλιοι Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Κνήμον, ἔχοντες συμμάχους ἐκ μὲν τῶν Ἑλλήνων Ἀμπρακιώτας καὶ Λευκαδίους καὶ Ἀνακτορίους, ἐκ δὲ τῶν βαρβάρων Χάονας καὶ Θεσπρωτοὺς καὶ Μολοσσοὺς καὶ Ἀτιντάνας καὶ Παραυαίους καὶ Ὀρέστας, ἔτι δὲ καὶ χιλίους Μακεδόνας ἐλθόντας ὕστερον, ἐστράτευσαν κατὰ τοῦ Στράτου ἐκ τούτων οἱ Χάονες θαρρόυντες εἰς ἑαυτοὺς ὡς λεγόμενοι ὑπὸ τῶν πέριξ Ἑπειρωτῶν μαχιμώτατοι πάντων, δὲν ἠθέλησαν νὰ στρατοπεδεύσωσι μετὰ τῶν Ἑλλήνων χωρήσαντες δὲ δρομαίως μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ἤλπισαν νὰ κυριεύσωσι τὴν πόλιν αὐτοθυεῖ, ἀλλ' οἱ Στράτιοι ἔστησαν εὐθὺς ἐνέδρας περὶ τὴν πόλιν, καὶ ἐξορμήσαντες συγχρόνως καὶ ἐκ τῶν ἐνεδρῶν καὶ ἐκ τῆς πόλεως, ἐπέπεσαν κατ' αὐτῶν καὶ ἔτρεψαν αὐτοὺς εἰς φυγὴν, καὶ τότε ἀνεχώρησε καὶ ὁ Κνήμος καὶ ἅπαν τὸ στράτευμα· οἱ δὲ Στράτιοι ἔστησαν τρόπαιον¹¹⁷.

Ὁ Στράτος ἐπὶ Αὐγούστου συγκατελέχθη καὶ αὐτὸς μετὰ πολλῶν ἄλλων πόλεων εἰς τὴν τάξιν τῶν περιοικίδων τῆς Νικοπόλεως¹¹⁸.

Ἀξιόλογα λείψανα τοῦ Στράτου σώζονται μικρὸν βορειότερον τοῦ συνήθους πόρου τοῦ Ἀχελῶου κατὰ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ὄχθην ἐπὶ ὕψους πλησίον τοῦ Λεπενοῦ. Τὰ λείψανα ταῦτα ὀνομάζονται κοινῶς Πόρτα ἐκ τινος πύλης σωζομένης ὀλοκλήρου τὰ τεῖχη εἰσι κατασκευῆς Ἑλληνικῆς, καὶ μέρος τι μόνον τῆς ἀκροπόλεως ἔχον καὶ ἐπάλξεις φαίνεται Κυκλωπικόν.

Φοιτία κατὰ τὸν Θουκυδίδην¹¹⁹, καὶ **Φοιτίαι** κατὰ τὸν Πολύβιον¹²⁰, πόλις ὀρεινὴ κατὰ τὸ δυτ - βόρειον τοῦ Στράτου καὶ τὸ νότιον τοῦ Μεδεῶνος, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς διὰ τῆς ἐσχάτης ταύτης πόλεως καὶ τῆς Λιμναίας πρὸς τὸ Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος. Ἡ πόλις αὕτη κατὰ τὸν Στέφανον ὃς καὶ αὐτὸς γράφει αὐτὴν Φοιτίας ὡς ὁ Πολύβιος, ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ αὐτῆς Φοιτίου τοῦ Ἀλκμαίωνος¹²¹. Ὁ Πολύβιος διηγεῖται ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Γ'. ἀπαντήσας ἐπὶ τῆς ἐξ Ἀκτίου ὁδοῦ οὐ πόρρω τῆς Στρατικῆς τὰς Φοιτίας οὖσας τότε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Αἰτωλῶν, καὶ πολιορκήσας αὐτὰς δύο ἡμέρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ, εἶλεν αὐτὰς καθ' ὁμολογίαν· τὴν ἐφεξῆς δὲ νύκτα προσέβαλε τοὺς ἐπιχειρήσαντας νέαν ἔφοδον Αἰτωλοὺς, καὶ ἔλαβε σῖτον ἐκ τῶν σιτοθηκῶν τῶν Φοιτιῶν διὰ τριάκοντα ἡμέρας· ἐκεῖθεν δὲ ἐπορεύθη εἰς τὴν Στρατικὴν, καὶ ἐστρατοπέδευσε παρὰ τὸν ποταμὸν (Ἀχελῶν)¹²². ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἄλλη ἢ τὸ Φοίτιον τῆς Αἰτωλίας.

115 Θουκυδ. β. 2, κ. 82.

116 Θουκυδ. β. 2, κ. 102.

117 Θουκυδ. β. 2, κ. 80, 81, 82.

118 Στράβ. β. 10, σ. 450.

119 Θουκυδ. β. 3, κ. 106.

120 Πολύβ. β. 4, κ. 63.

121 Στέφ. Βυζ. Φοιτίαι.

122 Πολύβ. β. 4, κ. 63.

Μεδεῶν, πόλις κατὰ τὸ νότιον τῆς Λιμναίας, τὸ βόρειον τῆς Φυτίας ἢ Φοιτιῶν, τὸ νοτ - ἀνατολικὸν τοῦ Θυρίου, καὶ τὸ βορ - ἀνατολικὸν τῆς Ἀλυζίας, ἐπὶ τῆς ἐκ Λιμναίας εἰς Φυτίαν ὁδοῦ κατὰ τὸ μέσον. Κατὰ τὰ ἕκτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου συμμαχοῦντων τῶν Λακεδαιμονίων τοῖς Ἀμπρακιώταις κατὰ τῆς Ἀμφιλοχίας καὶ τῶν Ἀκαρνανῶν, ὁ στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων Εὐρύλοχος ὁρμηθεὶς ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Αἰτωλίαν Προσχίου πρὸς τὴν Ἀμφιλοχίαν, διέβη τὸν Ἀχελῶον κατ' ἀριστερὰν τοῦ Στράτου, καὶ διελθὼν τὴν γῆν τῶν Στρατίων, ἐχώρει διὰ τῆς Φυτίας καὶ διὰ τῶν ὀρίων τοῦ Μεδεῶνος, καὶ εἶτα διὰ τῆς Λιμναίας ἀπέβη εἰς τὴν γῆν τῶν Ἀγραίων¹²³. Κατὰ τὸ ἔτος 231 π.Χ. οἱ Αἰτωλοὶ ὑποτάξαντες πολλὰς πόλεις τῆς Ἀκαρνανίας, ἀλλ' οὐ δυνηθέντες νὰ πείσωσι τοὺς Μεδεωνεῖς νὰ μετέχωσι τῆς αὐτῆς ἐκείνων πολιτείας, ἐβουλεύθησαν νὰ ὑποτάξωσιν αὐτοὺς κατὰ κράτος, καὶ στρατεύσαντες πανδημεῖ, καὶ περιστρατοπεδεύσαντες τὴν πόλιν αὐτῶν, ἐπολιόρκουν κατὰ τὸ συνεχές, ἐπιφέροντες πᾶσαν βίαν καὶ μηχανὴν, ἀλλ' αἴφνης προσεβλήθησαν ὑπὸ πεντακισχιλίων Ἰλλυριῶν κατατεμφθέντων δι' ἑκατὸν λεμβῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰλλυρίας Ἄγρωνος, παρ' οὗ ἐμίσθωσεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Β'. ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ. Ἀποβάντες δὲ τῶν πλοίων οἱ Ἰλλυριοὶ περὶ τὴν ἕω κατὰ τοὺς ἔγγιστα τόπους τῆς πόλεως, προσέβαλον τοὺς Αἰτωλοὺς, καὶ βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ τῶν Μεδεωνέων, ἔτρεψαν αὐτοὺς, πολλοὺς κτείναντες καὶ πλείους αἰχμαλωτίσαντες, καὶ ἐγένοντο ἐγκρατεῖς τῶν ὄπλων καὶ πάσης τῆς ἀποσκευῆς¹²⁴.

Κατὰ τὸ ἔτος 191 π.Χ. τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας Ἀντιόχου διευθυνομένου ἐκ Ναυπάκτου διὰ τῆς Καλυδῶνος καὶ τῆς Λυσιμαχίας κατὰ τῆς πόλεως Στράτου, καὶ τῶν Αἰτωλῶν συναντηθέντων μετὰ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ διελθούσης ἐκ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου τὴν Αἰτωλίαν, προέβη βουλευόμενος νὰ συμπαραλάβῃ τοὺς βουλομένους τῶν Ἀκαρνανῶν, τοὺς δὲ ἀπαρνούμενους νὰ καταπολεμήσῃ καὶ ταῦτα διανοοῦμενος, κατέσχε τὸν Μεδεῶνα καὶ ἐκεῖθεν διευθύνθη πρὸς τὸ Θύριον· ἀλλ' ἠναγκάσθη νὰ ἐπανακάμψῃ, ἐλθόντων ἤδη τῶν Ῥωμαίων εἰς Λευκάδα¹²⁵. Ὁ Πολύβιος ὀνομάζει τὸν τόπον Μυδιωνίαν, καὶ τίθησι τὴν πόλιν ἐγγύτερον τῆς παραλίας¹²⁶.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καὶ ἐκ τῆς διευθύνσεως τῶν διαφόρων στρατευμάτων ἐξάγεται κατὰ τὸν Λήκιον ὅτι ὁ Μεδεῶν ἔκειτο ἔνθα σώζονται τὰ παρὰ τὴν Κατοῦναν ἐρείπια¹²⁷. κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον τίθησι τὸν Μεδεῶνα καὶ ὁ Κρούσιος¹²⁸. Ἡ δὲ Κατοῦνα οὔσα πρωτεύουσα τοῦ δήμου Ἐχίνου τῆς ἐπαρχίας Ξηρομέρου, ἔχει σχολεῖον ἑλληνικὸν καὶ διδάσκαλον δευτέρας τάξεως.

123 Θουκυδ. β. 3, κ. 106.

124 Πολυβ. β. 2, κ. 2, 3.

125 Τ. Λιβ. β. 36, κ. 11.

126 Πολυβ. β. 2, κ. 3.

127 Ληκ. Τ. 3, κ. 33, σ. 575.

128 Κρουσ. Τ. 3, κ. 12, σ. 341.

Θύριον, κατὰ τὸν Λίβιον¹²⁹, ἢ **Θύρεον**, κατὰ τὸν Πολύβιον καὶ τὸν Στέφανον¹³⁰, πόλις πρὸς τὸ δυτικὸν τῆς Ἀκαρνανίας, οὐ πόρρω τῆς πρὸς τὴν Λευκαδίαν παραλίας. Ἐπὶ Ῥωμαίων ἡ πόλις αὕτη ἦν πρωτεύουσα τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἔδρα τῶν ἐθνικῶν συνελεύσεων, καὶ χρόνον πολὺν ἀντεμάχοντο ἐν αὐτῇ τὰ δύο κόμματα τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν Ῥωμαίων¹³¹.

Τὸ Θύριον εἶχε φρούριον φυλαττόμενον ὑπὸ Ῥωμαϊκῆς φρουρᾶς¹³².

Ὁ Κικέρων ἐντὸς δύο ὥρῶν ἦλθεν ἐκ Λευκάδος εἰς Θύριον πρὸς ἐπίσκεψιν φίλου¹³³, ἐξ οὗ φαίνεται ἡ ἀπὸ τῆς παραλίας μικρὰ τῆς πόλεως ταύτης ἀπόστασις.

Λιμναία, κωμόπολις κειμένη κατὰ τὸν πρὸς τὸ νοτ - ἀνατολικὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου, καὶ τὸ νότιον τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ Ἄργους, παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Θυάμου· εἶχε λιμένα¹³⁴, ὃς κατὰ διαφόρους πολέμους ἐγένετο ὀρηκτῆριον τῶν βουλομένων νὰ εἰσβάλωσιν ἔξωθεν εἰς Ἀκαρνανίαν καὶ Αἰτωλίαν. Ἡ ἀπὸ τῆς πόλεως Στράτου ἀπόστασις τῆς Λιμναίας ἦν, ὡς εἰκάζεται, ὅσον ἐξ μιλίων γεωγραφικῶν = 12 ὥρῶν, διότι βλέπομεν ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Γ', ἀναζεύξας ἐκ τῆς Λιμναίας κατὰ τὸ δειλινὸν, καὶ προελθὼν ὡς ἐξήκοντα στάδια, κατεστρατοπέδευσε δειπνοποιησάμενος δὲ, καὶ βραχὺ διαναπαύσας τὴν δύναμιν, αὐθις ὤρμα· καὶ συνεχῶς νυκτοπορήσας, ἦκε πρὸς τὸν Ἀχελῶον ποταμὸν, ἄρτι τῆς ἡμέρας ἐπιφανιούσης, μεταξὺ Κωνώπης καὶ Στράτου¹³⁵.

Παρὰ τοῦ Θουκυδίδου μανθάνομεν ὅτι ἡ Λιμναία ἦν κώμη ἀτείχιστος, καὶ ὅτι ἐπορθήθη ὑπὸ τῶν Ἀμβρακιωτῶν καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν¹³⁶.

Ἡ Λιμναία ἔκειτο ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ χωρίου Ἀμβρακίας τοῦ καὶ Κεντρῶματα λεγομένου, μικρὸν βορειότερον τῆς μεγάλης λίμνης Ὀζέρου, ἀφ' ἧς ἴσως καὶ προῆλθεν ἡ ὀνομασία Λιμναία¹³⁷. Ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης σώζονται λείψανα τειχῶν καὶ ὀχυρωμάτων ἀπ' ἐναντίας τῆς μαρτυρίας τοῦ Θουκυδίδου· ἀλλὰ περιετειχίσθη ἴσως μετὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Θουκυδίδου πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἐκ μέρους τῆς Αἰτωλοαχαϊκῆς συμμαχίας κατὰ τῆς Ἀκαρνανίας ἐπιχειρήσεων.

Ἡράκλεια - Ἐχίνος, δύο πόλεις μνημονευόμεναι ὑπὸ μόνου τοῦ, Πλινίου, ὃς πραγματευθεὶς πρότερον περὶ τῆς Ἀμβρακίας ἐξακολουθεῖ λέγων: Acarnaniae, quae antea Curetis vocabatur, oppida: Heraclia, Echinus et in ore ipso colony Augusti Actium (τῆς Ἀκαρνανίας, τῆς πρότερον Κουρήτιδος λεγομένης πόλεις. Ἡράκλεια, Ἐχίνος καὶ κατὰ τὸ στόμα αὐτὸ (τοῦ κόλπου) ἡ Αὐγουστιανὴ ἀποικία τὸ Ἄκτιον)¹³⁸. ἐκ τῆς

129 Τ. Λιβ. β. 43, κ. 17.

130 Πολυβ. β. 4, κ. 6. - Στεφ. Βυζ. Θύρεον .

131 Τ. Λιβ. β. 43, κ. 17.

132 Τ. Λιβ β. 36, κ. 1.

133 Κικερ. ἐπιστ. πρ. Φορμίωνα 16, 5. Duas horas Thyrei fuimus. Xenomenes hospes tam te diligit quam si vixerit tecum.

134 Θουκυδ. β. 2, κ. 80. - β. 3, κ. 106, 107.

135 Πολυβ. β. 5, κ. 6.

136 Θουκυδ. β. 2, κ. 80.

137 Κρουσ. Τ. 3 . κ. 12, σ. 355.

138 Πλιν. β. 4, κ. 2.

ἐκθέσεως ταύτης δηλοῦται ἢ ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ἀκτῆς τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ ἢ ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς πρῶτον τῆς Ἡρακλείας καὶ ἔπειτα τοῦ Ἐχίνου θέσις τῶν πόλεων τούτων οὐδὲν τι τούτων γνωρίζεται, οὐδὲ ὑπ' οὐδενὸς τῶν ἀρχαίων ἀναφέρονται, εἰμὴ μόνον ὁ Ἐχῖνος ὑπὸ τοῦ Στεφάνου¹³⁹.

Εἰκάζεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων ὅτι τὸ χωρίον Λουτράκι κεῖται ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Ἡρακλείας¹⁴⁰. Ὁ Μιονέτος ἀναφέρει νομίσματα εὐρεθέντα ἐνταῦθα καὶ φέροντα τὴν κεφαλήν τοῦ Ἡρακλέους καὶ ῥόπαλον καὶ τὴν λέξιν Ἡρακλεωτῶν¹⁴¹.

Ἀνακτόριον, πόλις ἐπὶ τῆς ῥίζης μικρᾶς χερσονήσου κατὰ τὸν νότιον αἰγιαλὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἀπέχουσα 40 στάδια τοῦ Ἀκτίου¹⁴², κατὰ τὸ νοτ - ἀνατολικόν· τὸ πάλαι ἐξετείνετο ἢ κυριότης αὐτῆς μέχρι τοῦ Ἀκτίου¹⁴³, ὅθεν καὶ ὁ Σκύλαξ ὀνομάζει ἀπ' αὐτῆς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον Ἀνακτορικόν¹⁴⁴.

Κατ' ἀρχὰς Κορίνθιοι πεμφθέντες ὑπὸ Κυψέλου καὶ Γαργάσου, ἀφίκοντο εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον καὶ συνώκισαν τὸ Ἀνακτόριον ὡς καὶ τὴν Ἀμβρακίαν¹⁴⁵, καὶ ἔκτοτε οἱ Κορίνθιοι μετὰ τῶν ἀποίκων αὐτῶν Κερκυραίων εἶχον κοινῶς τὸ Ἀνακτόριον, συμπαραλαβόντες καὶ Ἀκαρνανᾶς συνοίκους· ἀλλὰ πρὶν τῆς ἐνάρξεως τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Κορίνθιοι μαχόμενοι πρὸς τοὺς Κερκυραίους, εἶλον δι' ἀπάτης τὴν πόλιν ταύτην, καὶ κατέστησαν ἐν αὐτῇ νέαν ἀποικίαν ὅλως Κορινθιακὴν¹⁴⁶. κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου τούτου ἔπαθεν ἡ πόλις, ἐθεωρήθη ὡς ἐχθρὰ τῶν Ἀκαρνανῶν¹⁴⁷, καὶ ἐάλω διὰ προδοσίας ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Ἀκαρνανῶν οἱ ἐκβαλόντες πανταχόθεν τοὺς Κορινθίους, κατέσχον αὐτοὶ τὴν χώραν¹⁴⁸.

Κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους μόλις ἀναφέρεται τὸ Ἀνακτόριον· ἔπεσε βαθμηδόν, καὶ ὁ Αὐγουστος μετέφερε τοὺς Ἀνακτορίους μετὰ καὶ πολλῶν ἄλλων εἰς συνοικισμὸν τῆς Νικοπόλεως¹⁴⁹, ἧς ἦν ἐμπορεῖον ἐπὶ Στράβωνος¹⁵⁰. ὁ Πλίνιος μνημονεῦει εἰσέτι τοῦ Ἀνακτορίου Civitas Anactoria¹⁵¹, ἀλλ' ὡς πόλεως ὑπαρξάσης ποτὲ καὶ ἀρχαίας· ὁ Πτολεμαῖος οὐδ' ἀναφέρει ὅλως τὸ Ἀνακτόριον.

Ἡ Βόνιτσα κεῖται ἤδη ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἀνακτορίου, κατὰ τὸν Μελέτιον ὃς ἀναφέρει σωζόμενα λείψανα τῆς πόλεως ταύτης ἐν οἷς καὶ ἐπιγραφὴν Ἑλληνικὴν φέρουσιν τὸ ὄνομα τοῦ Ἡρακλέους¹⁵². Ὁ Πουκεβίλλος εὔρεν, ὡς λέγει, τὰ ὀλίγα λείψανα τοῦ Ἀνακτορίου ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ ὀρίζοντος τὸν μικρὸν κόλπον Μαῦρι, κατ'

139 Στεφ. Βυζ. Ἐχῖνος.

140 Κρουσ. Τ. 3, κ. 12, σ. 355.

141 Μιον. 2. 81.

142 Στράβ. β. 10, σ. 451.

143 Θουκυδ. β. 1, κ. 29.

144 Σκύλ. Περιπλ. Ἀκαρνανία.

145 Στράβ. β. 10, σ. 452.

146 Θουκυδ. β. 1, κ. 55.

147 Θουκυδ. β. 3, κ. 114.

148 Θουκυδ. β. 4, κ. 49.

149 Παυσ. Η. κ. 23.

150 Στράβ. β. 10, σ. 450.

151 Πλιν. β. 4, κ. 1.

152 Μελετ. Γεωγρ. 2, 289.

ἀνατολὰς τοῦ Ἀκτίου¹⁵³. Κατ' ἄλλους τὸ χωρίον Ἄτσιον κατέχει τὴν θέσιν τοῦ Ἀνακτορίου. Ἡ Βόνιτσα οὖσα πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου καὶ τοῦ δήμου Ἀνακτορίου, περιέχει 2.000 κατοίκων καὶ ἔχει δύο σχολεῖα Ἑλληνικὸν καὶ δημοτικὸν ἀμφοτέρω ὑπὸ διδασκάλους δευτέρας τάξεως καὶ δασονομεῖον.

Σόλιον, πόλισμα τῶν Κορινθίων ἐπὶ τῆς Ἀκαρνανικῆς παραλίας ἀπέναντι τῆς Λευκαδίας καὶ κατὰ τὸ βορ - δυτικὸν τοῦ ὁμοροῦντος αὐτῷ Παλαίρου. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι ἐλόντες τὸ Σόλιον, παρέδωκαν αὐτὸ τοῖς Παλιεῦσιν μόνοις ἐκ πάντων τῶν Ἀκαρνανῶν, ἵνα νέμονται τὴν γῆν καὶ τὴν πόλιν¹⁵⁴.

Πάλαιρος ἢ Πάλιρος, πόλις κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν πρὸς τὸ νοτὸ ἀνατολικὸν τοῦ ὁμοροῦντος Σολίου, καὶ τὸ βορ - δυτικὴν τῆς Ἀλυζίας. Οἱ Ἀθηναῖοι παρέδωκαν τοῖς Παλιεῦσι τὸ Σόλιον¹⁵⁵.

Ἀλυζία, πόλις κατὰ τὸ δυτικὸν τῆς Ἀκαρνανίας ἀπέχουσα 15 στάδια τῆς θαλάσσης καὶ κειμένη πρὸς τὸ νοτ - ἀνατολικὸν τῆς πόλεως Παλαίρου. Εἶχε λιμένα καθιερωμένον τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ τέμενος περιέχον τοὺς ἄθλους τοῦ Ἡρακλέους, ἔργα Λυσίππου, ἅπερ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνων τις μετήνεγκεν εἰς Ῥώμην ὡς κείμενα ἐν ἀνοικίῳ τόπῳ¹⁵⁶. Ἡ πόλις αὕτη ἦν ἀρχαιοτάτη, ὡς φαίνεται, διότι ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ Ἀλυζίου τοῦ Ἰκαρίου¹⁵⁷. Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον εἶλον οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν, καὶ ὁ ναύαρχος αὐτῶν Τιμόθεος ἔστησεν ἐν Ἀλυζίᾳ τρόπαιον μετὰ τὴν ναυμαχίαν καθ' ἣν ἠττήθη ὁ ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων Νικόλοχος· ἀλλὰ καὶ ὁ Νικόλοχος ἔπειτα, ἐπειδὴ ἀνειλκυσμένων ἤδη καὶ ἐπισκευαζομένων τῶν πλοίων τοῦ Τιμοθέου, ἔφθασαν καὶ προσετέθησαν τῷ στόλῳ αὐτοῦ αἱ περιμενόμεναι ἔξ Ἀμβρακιώτιδες τριήρεις, ἔπλευσεν ἐπὶ τὴν Ἀλυζίαν ἔνθα ἦν ὁ Τιμόθεος· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀντέπλευσεν ὁ Τιμόθεος, ἔστησε καὶ ἐκεῖνος τρόπαιον ἐν ταῖς ἐγγυτάτω νήσοις¹⁵⁸.

Παρὰ τῷ Σκύλακι εὐρίσκεται ἡ πόλις αὕτη γραφομένη Ἀλυττία, διορθουμένη δὲ ὑπὸ τοῦ σχολιαστοῦ Ἀλυζεία, καὶ τίθεται ὡς καὶ ὁ Ἀστακός καὶ αἱ Οἰνειάδαι κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Ἀκαρνανίας ἀντικρυ τῆς Κεφαλληνίας¹⁵⁹.

Πλησίον τῆς Ἀλυζίας κεῖται ἡ νῆσος Κάρνος, καὶ ἐν αὐτῇ βεβαίως ἔστησε τὸ τρόπαιον ὁ Νικόλοχος.

Κατὰ τὸν Κικέρωνα, ἡ Ἀλυζία ἀπέειχε τῆς Λευκάδος 110 στάδια (5 1/2 ὥρας)· κατὰ δὲ τὸν Πευτιγέρειον πίνακα παρ' ᾧ γράφεται Ἄλυσος, ἀπέειχε τοῦ Διορυκτοῦ ἦτοι τῆς διώρυγος τῆς μεταξὺ Λευκαδίας καὶ τῆς ἠπείρου 15 μιλιάρια = 3 μιλ. γεωγρ. = 6 ὥρας· ὥστε κατ' αὐτοὺς τοὺς προσεγγίζοντας ἀλλήλους ὑπολογισμοὺς μετρῶντες 3

153 Πουκεβ. Περιηγ. 3, 118.

154 Θουκυδ. β. 2, κ. 30.

155 Ἴδε Σόλιον.

156 Στράβ. β. 10, σ. 459.

157 Στέφ. Βυζ. Ἀλύζεια.

158 Ξενοφ. Ἑλλην. β. 5, κ. 4, § 65, 66.

159 Σκύλο Περιπλ. Ἀκαρνανία.

μιλ. γεωγρ. ἀπὸ τῆς Λευκαδίας πρὸς νότον κατὰ τὸν αἰγιαλόν, εὐρίσκομεν τὴν θέσιν τῆς Ἀλυζίας παρὰ τὸ χωρίον Κανδύλι, ἔνθα κεῖται καὶ ὁ εἰρημένος λιμὴν ὁ ποτὲ τοῦ Ἡρακλέους λεγόμενος. Τὰ εὐρεθέντα ἐρείπια τῆς Ἀλυζίας ἐν μέρει εἰσὶν ἑλληνικά καὶ ἐν μέρει Κυκλωπικά¹⁶⁰.

Μητρόπολις, πόλις ἔχουσα ἀκρόπολιν καὶ κειμένη οὐ πόρρω τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀχελώου, κατὰ τὸ νοτ - δυτικὸν τοῦ Στράτου καὶ τὸ βορ - δυτικὸν τῆς Ἀρσινόης ἢ Κωνώπης. Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Γ'. σκοπεύων νὰ ἐμβάλῃ εἰς Ἡλείαν, καὶ ἀναζεύξας ἐκ Στράτου, προέβαινε ποιούμενος τὴν πορείαν διὰ τῆς Μητροπόλεως καὶ τῆς Κωνώπης· οἱ δὲ κύριοι τότε τῆς Μητροπόλεως Αἰτωλοὶ, τὴν μὲν ἀκρόπολιν κατεῖχον, τὴν δὲ πόλιν ἐξέλιπον· ὁ δὲ Φίλιππος ἐμπρήσας τὴν Μητρόπολιν, προῆγε κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπὶ τὴν Κωνώπην¹⁶¹. Ὁ Στέφανος ἀναφέρει τὴν Μητρόπολιν¹⁶².

Κατὰ τὸν Πουκεβίλλον, τὰ ἐρείπια τῆς Μητροπόλεως εὐρέθησαν ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ χωρίου Ἄετοῦ μετὰ 1 1/4 μιλ. γεωγρ. = 2 1/2 ὥρ. ὡς ἐγγιστα ἀπὸ τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως Στράτου Ν.Δ. καὶ τοσοῦτον ἀπὸ τοῦ πόρου τοῦ Ἀχελώου¹⁶³.

Κόροντα, πόλις μικρὸν διέχουσα τῆς πόλεως Στράτου πρὸς τὸ νοτ - δυτικὸν καὶ μνημονευομένη μόνον ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ὃς διηγεῖται ὅτι κατὰ τὸ τέλος τοῦ τρίτου ἔτους τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐν χειμῶνι διαλυθέντος τοῦ ναυτικοῦ τῶν Πελοποννησίων, οἱ ἐν Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν, παραπλεύσαντες ἐπὶ τοῦ Ἄστακοῦ, στρατηγούντος τοῦ Φορμίωνος, καὶ ἀποβάντες εἰς τὴν μεσόγειον τῆς Ἀκαρνανίας μετὰ τετρακοσίων ὀπλιτῶν Ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν καὶ τετρακοσίων Μεσσηνίων, ἐξήλασαν τοῦ Στράτου, καὶ τῶν Κορόντων καὶ ἄλλων χωρίων τοὺς θεωρουμένους ὡς ὑπόπτους, καὶ καταγαγόντες εἰς Κόροντα Κύνητα τὸν Θεολύτου, ἀνεχώρησαν πάλιν ἐπὶ τὰς ναῦς¹⁶⁴.

Τὰ παρὰ τὸ Μεδένικον εὐρισκόμενα ἐρείπια θεωροῦνται ὡς τὰ τῶν Κορόντων¹⁶⁵.

Αἰνεία, δύο πόλεις παλαιὰ καὶ νέα Αἰνεία, ἀμφοτέραι μικρὸν ἀπέχουσαι τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀχελώου· ἡ μὲν παλαιὰ, ἣτις ἦν ἀκατοίκητος ἐπὶ τοῦ Στράβωνος, ἔκειτο ἐν ἀποστάσει 100 σταδίων ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ, ἴσον ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης καὶ τῆς πόλεως Στράτου, ἡ δὲ νέα ἔκειτο κατωτέρω καὶ ἀπεῖχε τῶν αὐτῶν ἐκβολῶν περὶ 70 στάδια¹⁶⁶.

Ἡ παλαιὰ Αἰνεία ἔκειτο μεταξὺ τῶν νῦν χωρίων Ζευγαλατίου καὶ Τσιφτλικίου, κατὰ τὸ μέσον τῆς ἀπὸ τῆς θαλάσσης πρὸς τὸν Στράτον ὁδοῦ, τῆς δὲ νέας Αἰνείας τὰ συντρίμματα σώζονται παρὰ τὸ χωρίον Παλαιοκατούναν¹⁶⁷, ἀκριβῶς κατὰ τὴν προαναφερθεῖσαν ἀπόστασιν τῶν 70 σταδίων (3 1/2 ὥρων)¹⁶⁸.

160 Κρούσ. Τ. 3, κ. 12, σ. 349.

161 Πολύβ. β. 4, κ. 64.

162 Στέφ. Βυζ. Μητρόπολις - Πέμπτη Ἀκαρνανίας.

163 Πουκεβ. Περιηγ. 3, 128 - Κρούσ. Τ. 3, κ. 12, σ. 344.

164 Θουκυδ. β. 2, κ. 102.

165 Κρούσ. κ. 12, σ. 342.

166 Στράβ. β. 10, σ. 450.

167 Πουκεβ. 3, 132.

168 Κρούσ. αὐτ. σ. 343.

Ἄστακός, πόλις ἐπὶ τῆς πρὸς δυσμάς παραλίας ἔχουσα λιμένα, κατὰ τὸ νότιον τῆς Ἀλυζίας καὶ τὸ βόρειον τῶν Οἰνιαδῶν, μικρὸν νοτ - ἀνατολικώτερον τοῦ ἀκρωτηρίου Κριθωτῆς, καὶ πλησίον τῶν νήσων Ἐχινάδων¹⁶⁹.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι εἶλον τὴν πόλιν ταύτην, ἐξελάσαντες τὸν τύραννον αὐτῆς ἔπαρχον καὶ προσεποιήσαντο αὐτὴν εἰς τὴν συμμαχίαν αὐτῶν¹⁷⁰. κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα τοῦ τρίτου ἔτους τοῦ αὐτοῦ πολέμου ἐστράτευσαν παραπλεύσαντες ἐπὶ τοῦ Ἄστακοῦ, καὶ ἐκεῖθεν ἐχώρησαν εἰς τὰ ἐντὸς τῆς Ἀκαρνανίας¹⁷¹.

Τὸ Δραγομέστρι θεωρεῖται ὡς ἡ θέσις τῆς πόλεως Ἄστακοῦ¹⁷². Εἰς Δραγομέστρι (Ἄστακόν) ὑπάρχει τελωνεῖον.

Οἰνιάδαι, πόλις κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελῷου ὅς περιελίμναζεν αὐτὴν τοσοῦτον, ὥστε ἦν ἀδύνατος ἢ παρ' αὐτὴν ἐν χειμῶνι στρατοπέδευσις¹⁷³. Ἡ πόλις αὕτη ἐκαλεῖτο πρότερον Ἐρυσίχη, καὶ οἱ κάτοικοι οἱ μετήρχοντο τὴν ποιμαντικὴν Ἐρυσιχαῖοι¹⁷⁴. Τὸ ἔδαφος τῆς γῆς ἦν πρόσχωσις τοῦ Ἀχελῷου καὶ ἐνταῦθα ὤκησεν ὁ υἱὸς τοῦ Ἀμφιαράου Ἀλκμαίων ὅς ἀποκτείνας τὴν μητέρα Ἐριφύλην καὶ φυγὼν ἐξ Ἄργους, ἦλθε κατὰ πρῶτον εἰς Ψωφίδα τῆς Ἀρκαδίας, ἀλλ' ὡς οὐδεμία ἐγένετο αὐτῷ ἐν τοῖς Ἀρκάσι ἀνακούφισις τῆς ἐκ τῶν Ἐριννύων νόσου, κατέφυγεν εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον καὶ ἔμαθε παρὰ τῆς Πυθίας ὅτι ὁ ἀλάστωρ τῆς Ἐριφύλης μόνον εἰς τὴν χώραν ἐκείνην δὲν θὰ συνακολουθήσῃ αὐτῷ ἥτις εἶναι νεωτάτη, καὶ ἀναφανείσῃ ἐκ τῆς θαλάσσης ὕστερον τοῦ μητρῶου μιάσματος¹⁷⁵.

Κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους τῶν ἄλλων Ἀκαρνανῶν γενομένων κατὰ τὸ πλεῖστον ὑποχειρίων τῶν παρὰ τὴν θάλασσαν ἀποικιῶν τῶν Κορινθίων, οἱ κάτοικοι τῶν Οἰνιαδῶν ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν ἔμειναν διὰ παντὸς ἐλεύθεροι, καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ φαίνονται ἀεὶ ἐναντίοι τῶν βορείων Ἀκαρνανῶν. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Εἵρας καὶ τὸ τέλος τοῦ Μεσσηνιακοῦ πολέμου, οἱ Μεσσήνιοι οἱ λαβόντες παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὴν Ναύπακτον πρὸς κατοικίαν μὴ ἀρκεσθέντες εἰς τοῦτο, ἀλλ' ἐπιθυμήσαντες νὰ φανῶσιν ὡς κτησάμενοι λόγου τι ἄξιον ἀφ' ἑαυτῶν, ἐστράτευσαν κατὰ τῶν Οἰνιαδῶν, καὶ πολιορκήσαντες εἶλον τὴν πόλιν καὶ εἶχον αὐτὴν καὶ ἐνέμοντο τὴν χώραν καθ' ἓνα ἐνιαυτόν· ἀλλὰ τέλος πολιορκηθέντες καὶ ἐξελαθέντες ὑπὸ τῶν ἐκ πασῶν τῶν πόλεων Ἀκαρνανῶν, ἀνεσώθησαν εἰς Ναύπακτον¹⁷⁶.

Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον οἱ Οἰνιάδαι συνεμάχουν τοῖς Πελοποννησίοις, οἱ δὲ ἄλλοι Ἀκαρνανῆες ἐκτοῦναντίου τοῖς Ἀθηναίοις¹⁷⁷. Μικρὸν πρὶν τῆς ἐνάρξεως τοῦ εἰρημένου πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Περικλῆν συμπαραλαβόντες καὶ Ἀχαιοὺς ἐπολιόρκησαν τοὺς Οἰνιάδας, ἀλλ' οὐδὲν κατορθώσαντες, ἀνεχώρησαν ἄπρακτοι¹⁷⁸. καὶ

169 Σκύλαξ Περιπλ. Ἀκαρνανία - Στραβ. β. 10, σ. 459.

170 Θουκυδ. β. 2, κ. 30.

171 Ἴδε Κόροντα.

172 Μάννερ. β. 1, σ. 77 - Κρούς. κ. 12. σ. 348 - Λήκ, κ. 34, σ. 7.

173 Θουκυδ. β. 2. 102.

174 Στέφ. Βυζ. Ἐρυσίχη.

175 Πaus. Ἀρκ. κ. 24.

176 Πaus. Μεσσ. κ. 25.

177 Θουκυδ. β. 2, κ. 82 - Πaus. αὐτ.

178 Θουκυδ. β. 1, κ. 111.

κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τετάρτου ἔτους τοῦ αὐτοῦ πολέμου οἱ Ἀθηναῖοι πολιορκήσαντες αὐθις τὴν πόλιν ταύτην, στρατηγοῦντος Ἀσωπίου τοῦ Φορμίωνος, ἀλλ' οὐδὲ τότε δυνηθέντες νὰ κυριεύσωσιν αὐτήν, ἀπεχώρησαν¹⁷⁹. κατὰ δὲ τὸ ὄγδοον ἔτος τοῦ πολέμου οἱ Οἰνιάδαι ἀναγκασθέντες ὑπὸ πάντων τῶν Ἀκαρνανῶν κατετάχθησαν εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ εἶλον καὶ ταύτην καὶ τὸ φρούριον Νᾶσον¹⁸⁰.

Ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου οἱ Αἰτωλοὶ ἐξέβαλον τῆς πόλεως τοὺς κατοίκους¹⁸¹ διὸ καὶ οἱ Ἀχαιοὶ ἠτιῶντο τοὺς Αἰτωλοὺς ὡς πλημμελήσαντας ἀσύγγνωστον ἀδίκημα κατὰ τῶν Ἀκαρνανῶν¹⁸². Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος ὁ Γ', μετὰ τὴν κατασκαφὴν τοῦ Παιανίου, παραλαβὼν τὴν πόλιν τῶν Οἰνιαδῶν ἔρημον κατοίκων οἱ ἐκ τῆς προσεγγίσεως αὐτοῦ καταπλαγέντες ἀπεχώρησαν, καὶ ἐκεῖθεν διαβάς εἰς Καλυδωνίαν καὶ καταπορθήσας αὐτήν, ἐπανῆλθεν αὐθις εἰς Οἰνιάδας, καὶ ἰδὼν τὸ ἐπιτήδειον τῆς θέσεως πρὸς τε τὰ ἄλλα καὶ μάλιστα πρὸς τὴν εἰς Πελοπόννησον διάβασιν, ὡς κειμένων τῶν Οἰνιαδῶν παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῷ πρὸς τὴν Αἰτωλίαν πέρατι τῆς Ἀκαρνανίας τῷ συνάπτοντι τῇ ἀρχῇ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, καταντικρὺ τῆς παραλίας τῶν Δυμαίων καὶ ἐν ἀποστάσει οὐ πλέον τῶν ἑκατὸν σταδίων τῶν κατὰ τὸν ἄραξον τόπων, ἐτείχισε τὴν πόλιν, καὶ ἠσφαλίσατο τὴν ἀκρόπολιν· καὶ περιβαλὼν τεῖχος εἰς τὸν λιμένα καὶ εἰς τὰ νεώρια, ἐπεχειρεῖ νὰ συνάψῃ αὐτὰ διὰ τοῦ τείχους πρὸς τὴν ἀκρόπολιν, μεταχειριζόμενος εἰς τὴν οἰκοδομὴν τὴν ἐκ τῆς κατασκαφῆς τοῦ Παιανίου συναχθεῖσαν ὕλην¹⁸³. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατέταξαν καὶ αὐθις τοὺς Οἰνιάδας ὡς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀκαρνανῶν¹⁸⁴, ἀλλ' ἐξηλείφθη σχεδὸν διόλου τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριότητος¹⁸⁵, καὶ οὐδὲ ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου. Ἐπὶ νησίδος ἐντὸς λίμνης οὐ πόρῳ τῆς πόλεως πρὸς ἄρκτον ἦν ὀχύρωμα τῶν Οἰνιαδῶν καλούμενον κυρίως Νᾶσος ἢ Νῆσος¹⁸⁶. Ἀνήκε δὲ εἰς τοὺς Οἰνιάδας καὶ λίμνη Μελίτη¹⁸⁷.

Τὸ Τρίγαρδον κεῖται ἤδη ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν Οἰνιαδῶν. Ὁ ἐξ Ἀγκῶνος Κυριακὸς εὔρεν ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης ἀξιόλογα λείψανα τῶν ἀρχαίων τειχῶν συνιστάμενα εἰς λίθους πολυγώνους· ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ τείχους εὔρε καὶ πύλην θολωτὴν διατετηρημένην ὀλόκληρον, καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως θέατρον ἔχον 30 σειρᾶς ἐδρῶν. Ἔτι δὲ λιμένα πρὸς μεσημβρίαν, καὶ δύο ἄντρα βαθέα τεχνηέντως ἐξειργασμένα ἐντὸς βράχου¹⁸⁸.

Ἡ λίμνη ἐν ἧ ἦν ἡ νησίς καὶ τὸ ὀχύρωμα ἢ Νᾶσος καλεῖται τανῦν Λεζίνι, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει μονὴ τοῦ Προδρόμου.

Ἄργος Ἀμφιλοχικόν, πόλις πρωτεύουσα τῆς Ἀμφιλοχίας κατὰ τὸ νοτιώτατον αὐτῆς τὸ συνάπτον τῇ κυρίως Ἀκαρνανία, πρὸς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ διὰ τῆς χώρας ῥέοντος ποταμοῦ Ἰνάχου. Ἐκτίσθη κατὰ μὲν τὸν παρὰ Στράβων Ἐφορον ὑπὸ Ἀλκμαίωνος τοῦ Ἀμφιαράου, ὃς μετὰ τὴν μητροκτονίαν

179 Θουκυδ. β. 3, κ 7.

180 Θουκυδ. β. 4, κ. 77.

181 Διόδα Σικ. β. 18, κ. 18.

182 Πολύβ. β. 9, κ. 33.

183 Αὐτ. β. 4, κ. 65.

184 Πολύβ., Παραλειπομ. 18 τελ.

185 Πευτιγκέτ., Πίν. Τμ. 7.

186 Πολύβ. β. 19, κ. 13 Νᾶσος - Λίβ. β. 26, κ. 25 Νῆσος.

187 Στράβ. β. 10, σ. 459. Ἴδε Μελίτη.

188 Κυριακ. ἐξ Ἀγκῶν. Ἐπιγρ. σ. 6.

ᾠκησε, κατὰ τὸν χρησμὸν, τὴν κατὰ τοὺς Οἰνιάδας πρόσεχωσιν τοῦ Ἀχελῷου, καὶ ὠνόμασε καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν ἣν ἔκτισε, καὶ τὴν περὶ αὐτὴν χώραν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀμφιλόχου¹⁸⁹, κατὰ δὲ τὸν Θουκυδίδη, ὁ Ἀμφίλοχος αὐτὸς ἀναχωρήσας οἴκαδε μετὰ τὰ Τρωϊκά, καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος εἰς τὴν ἐν Ἄργει κατάστασιν, ἦλθεν ἐνταῦθα καὶ συνώκισε τὴν Ἀμφιλοχίαν καὶ ἔκτισε τὴν πόλιν ταύτην ἐν τῷ Ἀμβρακικῷ κόλπῳ, ὀνομάσας αὐτὴν Ἄργος ὁμώνυμον τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι, καὶ ἦν ἡ πόλις αὕτη μεγίστη τῆς Ἀμφιλοχίας, καὶ τοὺς δυνατωτάτους εἶχεν οἰκήτορας· μετὰ πολλὰς δὲ γενεὰς πιεζόμενοι οὗτοι ὑπὸ συμφορῶν, ἐπηγάγοντο συνοίκους τοὺς ὁμόρους τῇ Ἀμφιλοχικῇ Ἀμπρακιώτας· καὶ ἑλληνίσθησαν τὴν γλῶσσαν τότε πρῶτον ἀπὸ τῶν Ἀμπρακιωτῶν συνοικησάντων· οἱ δὲ ἄλλοι Ἀμφίλοχοι ἔμειναν βάρβαροι· μετὰ καιρὸν δὲ οἱ Ἀμπρακιῶται ἐξέβαλον τοὺς Ἀργεῖους καὶ ἔσχον αὐτοὶ τὴν πόλιν· οἱ δὲ Ἀμφίλοχοι, γενομένου τούτου, ἔδωκαν ἑαυτοὺς τοῖς Ἀκαρναῖσι, καὶ προσεκαλέσαντο ἀμφοτέρωθεν τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ἔπεμψαν αὐτοῖς στρατηγὸν τὸν Φορμίωνα καὶ τριάκοντα ναῦς· ἀφικομένου δὲ τοῦ Φορμίωνος, εἶλον κατὰ κράτος τὸ Ἄργος καὶ ἠνδραπόδισαν τοὺς Ἀμπρακιώτας, καὶ ᾠκησαν κοινῶς τὴν πόλιν Ἀμφίλοχοι καὶ Ἀκαρνανεῖς· καὶ μετὰ τοῦτο πρῶτον ἐγένετο ἡ μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἀκαρνανῶν συμμαχία. Οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται ἀπὸ τοῦ καιροῦ τοῦ ἀνδραποδισμοῦ αὐτῶν ἔτρεφον ἀεὶ ἔχθραν κατὰ τῶν Ἀργείων, καὶ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου τελευτῶντος τοῦ θέρους, αὐτοὶ τε καὶ ἀναστήσαντες καὶ Χάονας καὶ ἄλλους τῶν πλησιοχώρων βαρβάρων, ἐπῆλθον κατὰ τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ Ἄργους, καὶ τὴν μὲν χώραν κατείχον, τὴν δὲ πόλιν προσέβαλον, ἀλλ' οὐ δυνηθέντες νὰ τὴν κυριεύσωσιν, ἀπεχώρησαν¹⁹⁰.

Κατὰ τὸ βορρ - δυτικὸν τοῦ Ἄργους ἐν ἀποστάσει 25 σταδίων ἐπὶ λόφου πρὸς τῇ θαλάσῃ ἦν ὀχύρωμα ἰσχυρὸν Ὀλπαι ἢ Ὀλπη καλούμενον, ὃ τειχίσαντες ποτὲ οἱ Ἀκαρνανεῖς, ἐχρῶντο κοινῶς δικαστηρίῳ¹⁹¹. καὶ ὁ Στέφανος δὲ λέγει ὅτι αἱ Ὀλπαι ἦσαν κοινὸν δικαστήριον τῶν Ἀκαρνανῶν καὶ τῶν Ἀμφιλόχων¹⁹². Μεταξὺ δὲ Ὀλπῶν καὶ Ἄργους ἦν τόπος ὀχυρὸς συνεχόμενος τῇ πόλει καὶ καλούμενος **Μητρόπολις**, κατὰ δὲ τὸ νότιον τῶν Ὀλπῶν ἦν θέσις Κρήναι λεγομένη. Κατὰ τὸ ἕκτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐν χειμῶνι οἱ Ἀμπρακιῶται, συμμαχοῦντος αὐτοῖς τοῦ Σπαρτιάτου στρατηγοῦ Εὐρυλόχου μετὰ Πελοποννησίων, ἐστράτευσαν κατὰ τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ Ἄργους τρισχίλιοι ὀπλίται, καὶ εἰσβαλόντες εἰς τὴν Ἀργεῖαν, κατέλαβον τὰς Ὀλπας· οἱ δὲ Ἀκαρνανεῖς ἐστρατοπέδευσαν οἱ μὲν εἰς τὸ Ἄργος αὐτὸ, οἱ δὲ εἰς τὰς Κρήνας, καὶ ἔπεμψαν πρὸς τὸν ἐν Αἰτωλίᾳ στρατηγῆσαντα τῶν Ἀθηναίων Δημοσθένην, ὅπως γένηται ἡγεμὼν αὐτῶν, καὶ πρὸς τὰς περὶ τὴν Πελοπόννησον εὐρισκομένας εἴκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὅπως ἔλθωσι πρὸς βοήθειαν· ἀπέστειλαν δὲ καὶ ἄγγελον οἱ περὶ τὰς Ὀλπας Ἀμπρακιῶται εἰς τὴν πόλιν, ἐξαιτούμενοι ἵνα βοηθήσωσιν αὐτοῖς πανδημεῖ· οἱ δὲ μετὰ τοῦ Εὐρυλόχου Πελοποννήσιοι ἅμα μαθόντες ὅτι οἱ Ἀμπρακιῶται ἦσαν ἦδη εἰς Ὀλπας, ἄραντες ἐκ Προσχίου ἔνθα ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι καὶ διαβάντες τὸν Ἀχελῷον, ἐχώρουν κατὰ τάχος διὰ τῆς Ἀκαρνανίας οὐσῆς ἐρήμου διὰ τὴν εἰς τὸ Ἄργος βοήθειαν, καὶ ἔχοντες ἐν δεξιᾷ μὲν τὴν πόλιν τῶν Στρατίων καὶ τὴν φρουρὰν αὐτῶν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν ἄλλην Ἀκαρνανίαν, καὶ διελθόντες τὴν Στρατικὴν, ἐχώρουν διὰ τῆς Φυτίας καὶ τῶν ἐσχατιῶν τοῦ Μεδεῶνος καὶ διὰ τῆς Διμναίας, καὶ ὀδεύσαντες διὰ τῆς Ἀγραίας, ἣ οὐκέτι μὲν ἦν Ἀκαρνανία, διέκειτο δὲ φιλικῶς πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὑπερβάντες

189 Στράβ. β. 7, σ. 326, 462. - Ἰδ. Ἀκαρνανία .

190 Θουκυδ. β. 2, κ. 68.

191 Θουκυδ. β. 3, κ. 5.

192 Στέφ. Βυζ. Ὀλπαι .

τὸ ἀγροϊκὸν ὄρος τὸν Θύαμον, κατέβησαν εἰς τὴν Ἀργεῖαν διὰ νυκτὸς, καὶ διεξελθόντες μεταξὺ τῆς πόλεως τῶν Ἀργείων καὶ τῆς εἰς Κρήνας φυλακῆς τῶν Ἀκαρνανῶν, ἔλαθον καὶ προσέμιξαν τοῖς ἐν Ὀλπαῖς Ἀμπρακιώταις, καὶ ἐστρατοπέδευσαν συνάμα ἐπὶ τὴν Μητρόπολιν παρεγένοντο δ' ἐντούτοις μετ' ὀλίγον αἱ εἴκοσι νῆες εἰς τὸν Ἀμπρακικὸν κόλπον, καὶ ὁ Δημοσθένης μετὰ διακοσίων Μεσσηνίων ὀπλιτῶν καὶ ἐξήκοντα τοξοτῶν Ἀθηναίων· καὶ αἱ μὲν νῆες παρεφύλαττον περὶ τὰς ὄχθας, οἱ δὲ Ἀκαρνανῶνες καὶ ὀλίγοι τῶν Ἀμφιλόχων, διότι οἱ πλείους κατεῖχοντο βία ὑπὸ τῶν Ἀμπρακιωτῶν, συνελθόντες εἰς τὸ Ἄργος, καὶ ἐκλεξάμενοι τὸν Δημοσθένην ἡγεμόνα παντὸς τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ μετὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν στρατηγῶν, προσήχθησαν ὑπ' ἐκείνου ἐγγὺς τῆς Ὀλπης ἔνθα στρατοπεδύσαντες ἀποκεχωρισμένοι τῶν πολεμίων διὰ χαράδρας μεγάλης, παρεσκευάζοντο εἰς μάχην, ἧς καὶ μετὰ ἕξ ἡμέρας συγκροτηθείσης, ἐτράπησαν μετὰ μεγάλης φθορᾶς οἱ Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ ἀπέθανεν ὁ Εὐρύλοχος καὶ ὁ ἄλλος στρατηγὸς Μακάριος, οἱ δὲ νικηταὶ ἔστησαν τρόπαιον¹⁹³.

Ἡ τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ Ἄργους ἀπὸ τῆς Ἀμβρακίας ἀπόστασις λογίζεται κατὰ τὸν Πολύβιον 180 σταδίων = 4 1/2 μιλίων γεωγρ. 9 ὥρῶν¹⁹⁴, κατὰ δὲ τὸν Λίβιον 22 μυλλιαρίων, ὅπερ εἶναι ὡς ἔγγιστα τὸ αὐτό¹⁹⁵.

Ἄργος Ἀμφιλοχικόν, κοιν. Καρβασαράς· πρὸς δυσμὰς τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως ταύτης παρὰ τὸ χωρίον Βλίχαν ἦσαν αἱ Κρήναι, παρὰ δὲ τὸν λιμένα τοῦ Ἀράβου ἔκειντο αἱ Ὀλπαί¹⁹⁶. Εἰς τὸ Ἀμφιλοχικόν Ἄργος ἢ Καρβασαράν ὑπάρχει σχολεῖον Ἑλληνικὸν Α' τάξεως καὶ ἕτερον δημοτικὸν Β' τάξεως καὶ σταθμὸς ὑγειονομικὸς καὶ ὑποτελωνεῖον καὶ δασονομεῖον.

Αἰγίλιψ, Κροκύλεια (τὰ), δύο πόλεις κατὰ τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀκαρνανίας τὴν κατὰ τὴν Λευκαδίαν¹⁹⁷, ἀνήκουσαι δὲ τῇ τὸ πάλαι μὲν Ἀκαρνανικῇ χερσονήσῳ, ὕστερον δὲ νήσῳ Λευκαδία, καὶ μνημονευόμεναι ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἐν τῷ καταλόγῳ ὡς οὔσαι μέρος τῆς ἐπικρατείας τοῦ Ὀδυσσέως:

193 Θουκυδ. β. 3, κ. 105-109.

194 Πολυβ. Exc. Leg. 28.

195 Τ. Δίβ. β, 38, κ. 10. 1 μίλιον γεωγρ. περιέχει 5 μυλλiάρια, ὥστε 22 1/2 μυλλiάρια ἀπαρτίζουσι 4 1/2 μιλ. γεωγραφ.

196 Κρούσ. Τ. 3, κ. 12, σ. 331.

197 Ἴδε Λευκαδία

Οἱ δ' Ἰθάκην εἶχον καὶ Νήριτον εἰνοσίφυλλον,
Καὶ Κροκύλει' ἐνέμοντο καὶ Αἰγίλιπα τρηχεῖαν¹⁹⁸.

ΝΗΣΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΝ.

Κάρνος, παρὰ τὸν δυτικὸν αἰγιαλὸν κατέναντι τῆς πόλεως Ἀλυζίας καὶ τοῦ παρ' αὐτῇ λιμένος του Ἡρακλέους, μία τῶν δύο προεχουσῶν κατὰ τὸ μέγεθος, ἐκείνων ὅσαι κεχωρισμέναι τῶν Ἐχινάδων, καθιστῶσι τὰς Τηλεβοΐδας ἢ νήσους τῶν Ταφίων λεγομένας. Ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης εἰκάζεται μετὰ πιθανότητος ὅτι ὁ ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων Νικόλοχος ἂν καὶ νικηθεὶς ἔστησε τὸ τρόπαιον αὐτοῦ μετὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν ναύαρχον αὐτῶν Τιμόθεον ναυμαχίαν¹⁹⁹.

Ὁ Στέφανος ἀναφέρει ταύτην τὴν Ἀκαρνανικὴν νήσον Κάρνον, καὶ ὁ Ἀρτεμίδωρος παρ' αὐτῷ²⁰⁰, ἔτι δὲ καὶ ὁ Σκύλαξ.

Ἐχινάδες, νῆσοι μικραὶ καὶ ἔρημοι καταντικρὺ τῆς πόλεως Οἰνιαδῶν αἰ πλείσται, πλησιέστατα τῶν ἐκβολῶν του Ἀχελῷου, ὥστε μεγάλου ὄντος τοῦ ποταμοῦ, καὶ προσχοῦντος διὰ παντὸς, τινὲς ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἤδη ἠρειπωμένοι ἐπὶ τοῦ Θουκυδίδου, καὶ πᾶσαι ἐμελλον νὰ πάθωσι τὸ αὐτὸ μετ' ὀλίγον, διότι τὸ ρεῦμα ἦν μέγα καὶ πολὺ καὶ θολερὸν, αἱ δὲ νῆσοι πυκναὶ, καὶ κείμεναι παραλλὰξ καὶ οὐ κατὰ στοῖχον, οὐδ' ἔχουσαι εὐθείας διόδους τοῦ ὕδατος εἰς τὸ πέλαγος, ὥστε ἡ πρόσχωσις συνεσωρεύετο μεταξὺ αὐτῶν, μὴ δυναμένη νὰ σκεδασθῇ²⁰¹. Ἐκ τῶν νήσων τούτων ἦσαν καὶ τὸ Δουλίχιον καὶ αἱ Ὁξεῖαι ἢ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, Θοαὶ καὶ πολλαὶ ἄλλαι, πᾶσαι λυπραὶ καὶ τραχεῖαι, καὶ ἀπέχουσαι ἢ μὲν ἀπωτάτη 15, ἢ δὲ ἐγγυτάτη 5 στάδια τοῦ στομίου ἐπὶ τοῦ Στράβωνος, κειμένη πρότερον εἰς τὸ πέλαγος· ἔκτοτε δὲ ἡ καταφερομένη χοῦς ἐξηπείρωσε τινὰς αὐτῶν καὶ ἄλλας ἐμελλε, καὶ τὴν Παραχελωΐτιδα καλουμένην χώραν ἐπικλύζων ὁ ποταμὸς καθίστα περιμάχητον τὸ πάλαι, διότι συνέχεεν αἰεὶ τὰ μεταξὺ Αἰτωλῶν καὶ Ἀκαρνάνων ὅρια περὶ ὧν, μὴ ἔχοντες διαιτητὰς, ἐκρίνοντο διὰ τῶν ὄπλων καὶ ἐνίκων οἱ μᾶλλον δυνάμενοι²⁰². Αἱ Ἐχινάδες κεῖνται κατὰ τὸ βορ - δυτικὸν τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀράξου, μεταξύ Λευκαδίας, Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης κατὰ δυσμὰς, καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ τῆς Ἀκαρνανίας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀχελῷου κατ' ἀνατολὰς, ἀπέναντι τοῦ στόματος τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου.

Δουλίχιον, μία τῶν Ἐχινάδων ἢ μεῖζων, ἀπέχουσα 100 στάδια τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Ἠλείας Ἀράξου· ἐπὶ τοῦ Στράβωνος ἐκαλεῖτο Δολίχα²⁰³. Ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν τοῦ Αὐγέου Φυλεὺς καταμεμφθεὶς τὸν πατέρα ὅτι ἀποποιούμενος νὰ ἀποδώσῃ τὸν μισθὸν τοῦ Ἡρακλέους ἐπὶ τῇ καθάρσει τῆς κόπρου, δὲν ἔπραττε δίκαια πρὸς ἄνδρα εὐεργέτην, καὶ ἐκβληθεὶς ὑπ' ἐκείνου, ἀπεδήμησεν εἰς Δουλίχιον λαβὼν δὲ μετὰ ταῦτα

198 Ὅμ. Ἰλ. Β, στ. 632 - Στράβ. β. 8, σ. 376 ,

199 Ξενοφ. Ἑλλην. Β. 5, κ. 4, § 65, 66 - Ἰδε Ἀλυζία.

200 Στέφ. Βυζ. Κάρνος.

201 Θουκυδ. β. 2, κ. 102.

202 Στράβ. β. 10, σ. 458.

203 Στράβ. αὐτ.

τὴν Ἥλειαν παρὰ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ καταστησάμενος τὰ ἐν τῇ Ἥλιδι πράγματα, ἀπεχώρησε καὶ αὐθις εἰς Δουλίχιον²⁰⁴, συνεπαγαγὼν καὶ πατριῶτας αὐτοῦ Ἐπειούς· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Μέγης ἠγεμόνευεν ἐπὶ τῶν Τρωϊκῶν ἐπὶ τὸ Δουλίχιον αὐτὸ καὶ ἐπὶ τὰς λοιπὰς Ἐχινάδας ὡς ὁ Ὅμηρος ἀποφαίνεται:

Οἱ δ' ἐκ Δουλιχίου Ἐχινάων θ' ἱεράων
νήσων, αἱ ναίουσι πέρην ἄλῶς Ἥλιδος ἄντα,
τῶν αὖθ' ἠγεμόνευε Μέγης ἀτάλαντος Ἄρηϊ
Φυλεΐδης, ὃν τίκτε Διὶ φίλος ἱππότης Φυλεύς,
ὅς ποτε Δουλίχιον δ' ἀπενάσσατο πατρὶ χολωθεῖς²⁰⁵.

Ἄρτεμία, μία τῶν Ἐχινάδων ἀποχωρισθεῖσα καὶ ἐνωθεῖσα μετὰ τῆς στερεᾶς²⁰⁶.

Ὄξειδι, μικρὸν ἀπέχουσαι τῶν Ἐχινάδων ὧν ἦσαν μέρος. Ὁ Ὅμηρος ὀνομάζει τὰ νησίδια ταῦτα Θεὰς νήσους εἰσὶ δὲ λυπρὰ καὶ τραχέα ὡς καὶ πᾶσαι αἱ Ἐχινάδας²⁰⁷.

Κατὰ τὴν μυθολογίαν αἱ νησίδες αὗται ἦσαν νύμφαι ὠραῖαι ἃς ὁ Ἄχελῶς μετεμόρφωσεν εἰς σκοπέλους, διότι θύσασαι πᾶσι τοῖς ἄλλοις θεοῖς, τοῦτον μόνον παρέβλεψαν, ἢ ἄλλως ἐρῶντος τοῦ Ἄχελῶος τῆς Περιμένης, τῆς καλλίστης τῶν νυμφῶν τούτων, ὁ πατὴρ αὐτῆς ὀργισθεὶς, κατεπόντωσεν αὐτήν, ὁ δὲ Ποσειδῶν, δεηθέντος τοῦ Ἄχελῶος, μετέβαλεν αὐτήν εἰς νήσον.

Τὰ νησίδια ταῦτα ἄπερ μετὰ τῶν Ἐχινάδων συμποσοῦνται ὡς τριάκοντα, καλοῦνται ἤδη Ὄξειες ἢ Σκρόφες ἢ κοινότερον διὰ τῆς Ἐνετικῆς εἰσέτι ὀνομασίας Κουρτσολάρι· καὶ οὕτως ὀνομάζουσιν αὐτὰ ὁ Μέλας καὶ ὁ Πλίνιος. Κατὰ τὸ θαλάσσιον ὁδολόγιον²⁰⁸, ἀπέχουσι τῆς μὲν Ναυπάκτου 400 στάδια δυτικῶς, τῆς δὲ Νικοπόλεως κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου 700· ἦσαν δὲ σύνηθες καταγώγιον ληστῶν καὶ κακούργων καὶ παραχειμαστήριον τῶν Ἰθακησίων ποιμένων. Παρὰ τὰ νησίδια ταῦτα συνεκροτήθη τὴν 7 Ὀκτωβρίου 1571 ἡ περίφημος ναυμαχία μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ Ὄθωμανῶν καθ' ἣν 14.000 Χριστιανῶν ὑπὸ τὸν Ἀρχιδούκα Ἰωάννην τῆς Αὐστρίας πολεμήσαντες κατὰ πλήθους βαρβάρων, ἐτρόπωσαν αὐτούς, καὶ 25.000 μὲν ἐφόνευσαν, 4.000 δὲ ἠχμαλώτισαν, καὶ 200 κάτεργα τὰ μὲν ἐζώγησαν, τὰ δὲ κατεπόντισαν.

204 Πaus. Ἥλ. κ. 1 καὶ 3.

205 Ὅμ. Ἰλ. Β, στ. 625 κξ.

206 Στράβ. β. 1, σ. 59.

207 Στράβ. β. 10, σ. 45.

208 Ὀδολογ. θαλασσ. ἔκδ. Οὐεσσελιγκ, σ. 483.

ΑΚΑΡΝΑΝΙΑ ΕΠΑΡΧΙΕΣ - ΔΗΜΟΙ - ΧΩΡΙΑ

Ἡ Ἀκαρνανία ἥτις μετὰ τῆς Αἰτωλίας ἀποτελεῖ ἤδη ἓνα τῶν τεσσάρων νομῶν ἐξ ὧν σύγκειται ἡ Στερεὰ Ἑλλάς, διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας τὴν τοῦ Βάλτου, καὶ τὴν τῆς Βονίτσης καὶ Ἐηρομέρου συνάμα.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΒΑΛΤΟΥ

Διαιρεῖται εἰς τρεῖς δήμους καὶ Ἀμβρακίας, Ἰδομένης καὶ Θυάμου, καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851, 12.192.

᾽Ωρ.	Λ.	Θεσ.		Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	
				Οἰκ.	Κάτοικοι
			ΔΗΜΟΣ ΑΜΒΡΑΚΙΑΣ,		
70			Καρβασαράς, (Ἀμφιλοχικὸν Ἄργος)· κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου σχολεῖον δημοτικὸν Β΄ τάξεως.	219	920
2			Σπάρτη.	41	186
4			Σαρδίνενα.	35	259
3			Ἀράπης καὶ Βλύχα.	25	110
4			Ἀριάδα.	69	326
1			Στάνου.	62	322
2	30		Κεχριανή.	53	270
7			Κρεκούκι.	20	106
5	45		Λεπενοῦ.	103	473
3	30		Βαρυτάδα.	39	195
3			Κομποθέκλα.	18	91
7			Πρεβέντα.	7	37
			Λουτρόν.	46	215
			Ἄμπελάκι θέσις ὀλίγον κατοικουμένη.		

		Μονὴ Ἀρέδα διαλελυμένη.		
		Εἰς τὸν δῆμον Ἀμβρακίας ὑπάρχουσιν 1 ἔλος, 1 λιμὴν, 7 δάση, ὧν 4 μεγάλα καὶ 3 μικρά.		
		ΔΗΜΟΣ ΙΔΟΜΕΝΗΣ		5.197
6		Ξερακιᾶς, ἔδρα τοῦ δήμου.	87	489
2	30	Χαλκιόπουλος.	120	641
5	30	Βερβίτσα.	28	185
5		Ἄλευράδα.	48	238
1	30	Δούνιστα.	86	551
2	30	Εμπεσοῦ.	56	355
4	30	Ἀμαργιανοί.	43	222
	45	Σακαρέτσι.	200	1.037
4	30	Μαλατέϊκον.	23	96
4		Μπονίκοβον.	65	358
3	30	Μαλισάδος.	49	230
3	30	Γιαννοπούλων.	18	117
5		Πριάντσα.	35	284
		Εἰς τὸν δῆμον Ἰδομένης 2 ρεύματα, 10 ποτάμια, 12 δάση, ὧν 6 μεγάλα καὶ 6 μικρά. Ἔτι δὲ καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Β΄ τάξεως.		
		ΔΗΜΟΣ ΘΥΑΜΟΥ		3.319
8		Βαλμάδα, ἔδρα τοῦ δήμου.	44	209
2	45	Λαγκάδος.	57	239
1	30	Δρομίστα.	27	126
1		Θερεκίσι.	60	282
4		Καμίνι.	50	248

2	Φλωριάδα.	93	493
3	Ζελμή.	36	172
2	Ἄγριδι.	64	334
	Πατιόπουλον.	260	1.203
	Λιαποχώρι.		
	Μακρυνόρος, θέσις ἱστορική		
	Ἄνινον, θέσις ὀλίγον κατοικουμένη καὶ ὑγειονομεῖον.		
	Εἰς τὸν δῆμον Θυάμου 2 ρεύματα, 10 ρύακες, 2 ἔλη μικρά, 10 δάση μεγάλα, ἔτι δὲ καὶ σχολεῖον δημοτικὸν Β΄ τάξεως εἰς Βαλμάδαν τὰ δὲ προϊόντα τῶν τριῶν τούτων δήμων τῆς ἐπαρχίας Βάλτου εἰσὶ δημητρ. καρποί, ὄσπρια, ἔλαιον καὶ βάλανοι, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐν ἐκάστω γινόμενα.		

ΕΠΑΡΧΙΑ ΒΟΝΙΤΣΗΣ ΚΑΙ ΞΗΡΟΜΕΡΟΥ

Διαιρεῖται εἰς πέντε δήμους = Ἀνακτοριῶν, Σολίου, Ἀστακού, Οἰνιάδος καὶ Ἐχίνου, καὶ περιέχει κατοίκους κατὰ τὸ 1851, 15.003.

Ὦρ.	Λ.	Θεσ.	Πληθ. κατὰ τὸ 1851.	
			Οἰκ.	Κάτοικοι
				4.719
		ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΚΤΟΡΙΩΝ.		
78		Βόνιτσα, κωμ. ἔδρα τοῦ δήμου.	427	1.521
4		Περατιά.	32	130
4		Πλαγιά.	80	321
3	30	Ζαβέρδα.	228	1.000

4	15	Κονιδάρι.	30	109
1	30	Μοναστηράκι.	130	628
2	30	Δερσοβὰ, ἐαρινὴ βοσκή.	51	267
2		Ἅγιος Βασίλειος.	36	171
2	30	Παλίμπτη.	37	147
1	30	Τσουγκριά.	29	146
1		Παλιάμπελα.	38	177
2		Χελοβίβαρον, Ἅγιος Ἡλίας καὶ Κεχροπούλα Χειμεριναὶ βοσκαὶ βλαχοποιμένων.	8	22
		Ἁγία Παρασκευή, μονὴ διαλελυμένη.		
		Ὁ δῆμος τῶν Ἀνακτορίων εἶναι ὁ μόνος δῆμος τῆς Βονίτσης, οἱ δὲ λοιποὶ τέσσαρες ἀνήκουσιν ιδίως εἰς τὸ Ξηρόμερον. Τὰ προϊόντα τοῦ δήμου τούτου εἰσὶ δημητριακοὶ καρποὶ, ὄσπρια, ἔλαιον καὶ βάλανοι. Ὑπάρχουσι δὲ ἐν αὐτῷ 1 ῥεῦμα, 4 ρύακες, 1 ποτάμιον, 12 λίμναι, 3 ἔλη μεγάλα, 1 ἔλος μικρόν, 2 λιμένες, 9 δάση, 2 μεγάλα καὶ 7 μικρά. Ὑπάρχουσι δὲ εἰς Βόνιτσαν καὶ ὑγειονομεῖον, καὶ 2 σχολεῖα Ἑλληνικὸν καὶ δημοτικὸν, ἀμφότερα Β' τάξεως· καὶ σταθμὸς ὑγειονομικὸς, καὶ φυλακεῖον τελωνειακὸν εἰς Χελοδιβαρον· καὶ φυλακεῖον ὠσαύτως ὑγειονομικὸν καὶ ἕτερον τελωνειακὸν εἰς Ζαβέρδαν· καὶ οἰκονομικὴ ἐφορεία Β' τάξεως εἰς Βόνιτσαν, καὶ τελωνεῖον αὐτόσε καὶ εἰρηνοδικεῖον.		
		ΔΗΜΟΣ ΣΟΛΙΟΥ		1.615
7		Μύτικας, ἔδρα τοῦ δήμου.	40	158
2	30	Ζάβιτσα.	109	545
2	30	Βάρνακας.	60	326
1	30	Μερδενίκου.	31	144
	30	Κανδύλα.	79	544

		Ῥόμβου, Βάτον Μοναὶ διατηρούμεναι.		
		Εἰς τὸν δῆμον Σολίου πρ. δημητριακοὶ καρποί, ὄσπρια, 1 ποτάμιον, 3 ρύακες, 1 ἔλος, 1 λιμὴν, 4 δάση. Εἰς Μύτικαν ὑπάρχει σταθμὸς ὑγειονομικὸς καὶ ὑποτελωνεῖον.		
		ΔΗΜΟΣ ΑΣΤΑΚΟΥ.		2.863
15		Ἄστακός, ἔδρα τοῦ δήμου.	209	705
1	20	Δραγομέζον· ἐνταῦθα ὑπάρχει δασονομεῖον.	109	423
1	30	Βασιλόπουλον.	86	366
3		Βλυζανά.	37	183
3	30	Μαχαιράς.	36	181
3	30	Χρυσοβίτσα.	33	186
3	15	Πρόδρομος.	57	289
3	30	Σκουρτοῦ καὶ Ῥοῦστα.	22	133
		Βυζανίτικη Μάνινα καὶ Γαλιτσᾶ Θέσεις χειμερινὰ βλαχοποιμένων.		
		Λιγοβίτσι, μονὴ διαλελυμένη.		
		Εἰς τὸν δῆμον Ἀστακοῦ πρ. τὰ ἀνωτέρω 5 ρεύματα, 4 ρύακες, 8 ποτάμια, 7 λίμναι, 3 ἔλη, 2 μεγάλα καὶ 1 μικρόν, 2 λιμένες, 17 δάση, 9 μεγάλα καὶ 8 μικρά. Εἰς Ἀστακὸν ὑπάρχει σταθμὸς ὑγειονομικόν.		
		ΔΗΜΟΣ ΟΙΝΙΑΔΟΣ		1.763
22		Κατοχὴ καὶ χιονοβή, ἔδρα τοῦ δήμου σχολεῖον δημοτικὸν Γ' τάξεως.	183	842
1		Παλαιοκατοῦναι.	79	316
1	30	Ποδολοβίτσα.	56	254
3		Ῥίγανη, Θέσεις χειμερινὰ βλαχοποιμένων.	25	115
3		Μάνινα Θέσεις χειμερινὰ βλαχοποιμένων.	62	215

		Εἰς τὸν δῆμον Οἰνιάδος πρ. τὰ ἀνωτέρω 1 ποτάμιον, 3 λίμναι, 1 ἔλος μέγα, 2 λιμένες, 6 δάση μεγάλα, 2 δάση μικρά. Εἰς Κατοχὴν ὑπάρχει σταθμὸς ὑγειονομικὸς καὶ σταθμὸς τελωνειακός.		
		ΔΗΜΟΣ EXINΟΥ.		4.043
7		Κατοῦνα, ἔδρα τοῦ δήμου.	164	904
1	45	Τρίφου καὶ Ἀλευρού.	61	266
3		Βούστρι.	36	233
2		Κομποτί.	40	297
2	30	Ἄετός.	50	288
1	30	Κονοπίνα καὶ Καλίτσα.	51	251
3	30	Μπαμπίνι.	80	450
3		Μαχαλάς. Ἐνταῦθα ὑπάρχει δασονομεῖον.	108	593
2	30	Παπαδάτου.	65	360
2		Ἄχυρα.	42	243
		Λουτράκιον λιμὴν καὶ σταθμὸς ὑγειονομικός.		
		Γαρδὶ, ἔρημον καλλιεργούμενον.		
		Πόρτα, Ἅγιος Γεώργιος, Ἅγιος Νικόλαος Μοναὶ διαλελυμένα.		
		Εἰς τὸν δῆμον Ἐχίνου πρ. τὰ ἀνωτέρω, 34 ρεύματα, 2 ποταμοί, 2 λίμναι, 2 ἔλη, 29 μεγάλα καὶ μικρὰ δάση.		

Ἀπόσπασμα «Ἀκαρνανία» ἀπὸ τὸ βιβλίο «Τὰ Ἑλληνικά»
τὸ ὁποῖο διαμορφώθηκε σὲ ψηφιακὴ μορφή ἀπὸ ἀντίτυπο
γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἱστοσελίδας www.pentalofo.gr

www.pentalofo.gr